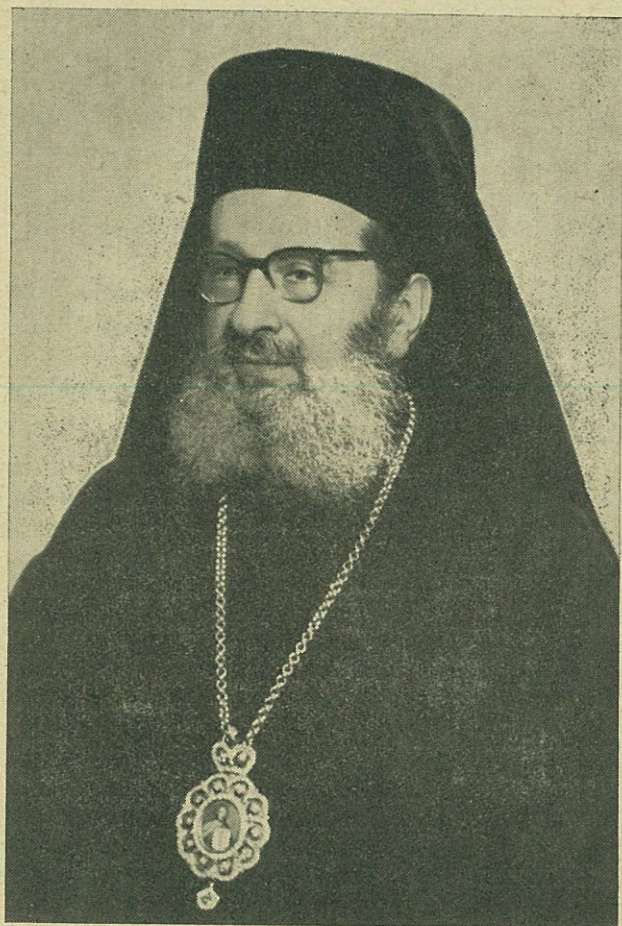

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΑ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 12 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1962 | ΑΡΙΘ. 2

ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
(† 8 Ἰανουαρίου 1962)

Ο ΑΘΗΝΩΝ ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ (†) (1890 — 1962)

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς ἐπληροφορήθη τὴν ἀπροσδόκητον πρὸς Κύριον ἐκδημίαν τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυροῦ Θεοκλήτου. Τὸ ταυτάριθμον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» καθηκόντως ἐκθέτει τὰ τῶν τελευταίων ἡμερῶν, τοῦ θανάτου, τῆς κηδείας καὶ τῶν προτερημάτων τοῦ ἐκλιπόντος. Παρὰ ταῦτα καὶ ὁ «Ἐφημέριος», ὀφείλει ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης νὰ ἐξάρη ἰδιαιτέρως τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀειμνήστου Προκαθημένου τῆς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ ἀειμνήστος διεκρίνετο διὰ τὴν πραότητα καὶ καλωσύνην τῆς ψυχῆς. Ἡ χαρὰ του ἦτο νὰ σκορπίζη ἀφειδῶς καλωσύνην. Ὡς τονίζει ἐν τῇ Νεκρολογία ὁ Διευθυντῆς τῆς «Ἐκκλησίας», ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Θεόκλητος εἶχε «πρακτικότητα νοῦ καὶ δημιουργικὰς καὶ πραγματοποιοῦς ἰκανότητας. Καὶ ἐντελῶς ἀθορύβως ἐπετέλεσε ἐπιτεύγματα δυσχερῆ... Καὶ ἡ ἱστορία του δὲν ὑπῆρξεν ἀερῶδης. Ἀλλὰ ἱστορία παλαισμάτων καὶ ἐπιτευγμάτων... Καὶ ἡ μεγάλη του πικρία ὑπῆρξεν, ὅτι ἔφυγεν ἀπὸ τὴν ζωὴν, χωρὶς νὰ ἴδῃ πραγματοποιουμένην τὴν κυριωτέραν του ἐπιθυμίαν καὶ ἐπιδίωξιν. Τὴν βελτίωσιν δηλαδὴ τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν δεινοπαθούτων ἱερέων μας».

Ἀναγνώρισις πάντων τούτων ἀκριβῶς ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη συρροὴ λαοῦ τόσο ἐπὶ τὴν προσκύνησιν τοῦ σεπτοῦ του λειψάνου εἰς τὸν Μητροπολιτικὸν λαόν, ὅσον καὶ κατὰ τὴν κηδείαν αὐτοῦ, ἣτις ἐγένετο μετὰ πάσης ἐπισημότητος.

Αἰωνία καὶ ἀγήρων ἄς εἶναι ἡ μνήμη αὐτοῦ.

Ο «ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ»

ΑΙ ΜΕΘΟΔΕΙΑΙ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

«Κάτω αἱ ἼΑλπεις», ἐφώναζεν ὁ Μέγας Ναπολέων, ὅταν εἶπον εἰς αὐτόν, ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ τὰς διέλθῃ καὶ νὰ συνεχίσῃ τὴν νικηφόρον πορείαν του. Βεβαίως αἱ ἼΑλπεις δὲν ἔπεσαν, ἀλλ' ὁ Μέγας Ναπολέων εὔρε τρόπον νὰ διέλθῃ ταύτας. «Κάτω αἱ ἼΑλπεις» δέον νὰ εἶναι καὶ τὸ σύνθημα παντὸς Χριστιανοῦ, ὁ ὁποῖος βλέπει, ὅτι ὁ δρόμος τοῦ ἀτομικοῦ καταρτισμοῦ καὶ τῆς χριστιανικῆς μορφώσεως εἶναι δρόμος μετ' ἐμποδίων¹. Πρέπει νὰ κατανοήσωμεν, ὅτι ἡ ζωὴ εἶναι πλήρης ναρκοπεδίων, ὑφάλων καὶ σκοπέλων, πού πρέπει νὰ ἀποφύγωμεν. «Ἐπίγνωθι, τονίζει ἡ Σοφία Σειράχ, ὅτι ἐν μέσῳ παγίδων διαβαίνεις καὶ ἐπὶ ἐπάλληξων πόλεως περιπατεῖς» (Σοφ. Σειρ. θ', 13).

Ὁ Χριστιανὸς πρέπει μὲ χαρὰν καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν τῆς νίκης νὰ ὁρμᾷ εἰς τὴν πνευματικὴν μάχην. Ἄν ὁ Σίλλερ ἔψαλλε μελαγχολικῶς².

«Ὅμορφους λόφους πέρα ἐκεῖ βλέπω,
Αἰῶνια νέους καὶ πράσινους πάντα,
Ἄν νὰ πετάξω τὴ δύναμι εἶχα.
Στοὺς λόφους αὐτοὺς θὰ χυμοῦσα),

ὁ Χριστιανὸς αἰσθάνεται, ὅτι ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ πτερυγίσματος αὐτοῦ, ἐπαναλαμβάνων μετὰ τοῦ Παύλου «Πάντα ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ', 13).

Τὰ πρῶτα κύρια ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ διὰ τὸν ἀτομικὸν του καταρτισμὸν ἀγωνιζόμενος ἄνθρωπος, εἶναι αἱ μεθοδεῖαι, τὰ μηχανεῦματα καὶ αἱ δολοπλοκίαι τοῦ Διαβόλου. Ἡ Ἁγία Γραφή σαφῶς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Σατανᾶ ὡς προσωπικοῦ ὄντος. Ὁ Διάβολος δὲν εἶναι συμβολικὴ τις ἰδέα, συμβολίζουσα ἀπλῶς τὸ κακόν. Οὔτε πρέπει ἀπλῶς ἐπὶ τῆς θεατρικῆς σκηνῆς ἢ εἰς τὰ φίλμ νὰ παρουσιάσωμεν τὸν Διάβολον μὲ παντὸς εἶδους μορφήν, μόνον διὰ νὰ γελάσωμεν. Ὅσον περισσότερον οἱ ἄνθρωποι ὑποτιμοῦν ἢ ἀγνοοῦν τὸν Σατανᾶν, τόσο οὗτος χαίρεται περισσότερον, διότι εὐκολώτερον δύναται νὰ ὀδηγήσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν πτώσιν. Ὁ Διάβολος εἶναι μιὰ φρικτὴ πραγ-

1. «Ὡλοκληρωμένα προσωπικότητες», ἔκδ. Ἐπιστολικῆς Διακονίας, Ἀθῆναι 1961, σελ. 212.

2. Ν. Ἰ. Λοῦβερι, Ἄπὸ λόφο σὲ λόφο στὴν κορυφὴ—Νοσταλγικαὶ περιπλανήσεις (Σειρὰ δευτέρα), Ἀθῆναι 1949, σελ. 3.

ματικότης³. Οὗτος ἔφερε τὴν ἁμαρτίαν εἰς τὸν κόσμον καὶ ζητεῖ μετὰ τὴν βοήθειαν τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ εὐρισκομένων δαιμόνων νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἁμαρτίαν. «Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν» (Α' Ἰωάν. γ', 8). Πᾶς ἄνθρωπος εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὰς ἐπιθέσεις τοῦ Σατανᾶ. Δι' αὐτὸ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ συνιστᾷ: «Νήψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ» (Α' Πέτρ. ε', 8). Ἀκόμη καὶ ὁ Ἰησοῦς «εἰς τὴν ἔρημον ἡμέρας τεσσαράκοντα ἐπειράζετο ὑπὸ τοῦ διαβόλου» (Λουκ. δ'. 1-2). Ὁ σκοπὸς ὅμως τοῦ Σατανᾶ δὲν εἶναι μόνον τὸ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ τὸ νὰ προσδέσῃ οὕτω αὐτὸν εἰς τὸ ἄρμα του, ὥστε οὗτος νὰ γίνῃ δούλος τῆς ἁμαρτίας (Ἰωάν. η', 34) καὶ νὰ μὴ δύναται νὰ πράττῃ ἄλλο τι ἢ τὴν ἁμαρτίαν⁴. Ὡστε ἡ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐπίδρασις τοῦ Σατανᾶ δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ ὄχι μόνον ὡς ἀπλοῦς πειρασμός, τὸν ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ ἀπωθήσῃ εὐκόλως, ἀλλὰ καὶ ὡς ὑποδούλωσις τοῦ ἀνθρώπου ἢ καὶ πλήρης κατοχὴ αὐτοῦ. Ὁ ὑποδεδουλωμένος εἰς τὸν Σατανᾶν ἄνθρωπος βλέπει τὴν ἁμαρτίαν τὸσον ἀξιέραστον, ὥστε κυριολεκτικῶς γίνεται ὑπέρτης ταύτης. Ἡ σκέψις, τὸ συναίσθημα καὶ ἡ θέλησις του κυριεύονται τὸσον πολὺ, ὥστε ὁ ἄνθρωπος καθίσταται τυφλὸς καὶ κωφὸς διὰ τὴν ἀγάπην, ἀγιότητα καὶ δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸν ἰσχύει ὁ λόγος τοῦ Ἀπ. Παύλου: «Ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ» (Β' Κορ. δ', 4).

Τὸ κύριον γνώρισμα τῆς τακτικῆς καὶ στρατηγικῆς τοῦ Διαβόλου εἶναι τὸ ὅτι γνωρίζει τὴν ἀχύλλειον πτέρναν» τοῦ ἀνθρώπου καὶ χρησιμοποιεῖ τὸ ἀσθενὲς σημεῖον αὐτοῦ: Εἰς εὐσεβῆς κληρικός, περιπατῶν εἰς τὸν δρόμον, εἶδε μερικοὺς χοίρους νὰ ἀκολουθοῦν ἓνα ἄνθρωπον. Ἐκ περιεργείας ἠκολούθησεν ὀπισθεν αὐτῶν καὶ εἶδε τοὺς χοίρους νὰ ἀκολουθοῦν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ σφαγεῖον! «Φίλε μου, τοῦ εἶπε, πῶς κατάρθωσες νὰ πείσης τοὺς χοίρους νὰ σὲ ἀκολουθήσουν εἰς αὐτὸ τὸ μέρος;». «Ἀπλοῦστατα, ἀπήνητησεν ἐκεῖνος, κρατοῦσα ἓνα καλάθι με βελανίδια καὶ καθὼς προχωροῦσα τοὺς πετοῦσα ἀπὸ λίγα»⁵. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Σατανᾶς, γνωρίζων τὰ εὐπαθῆ σημεῖα αὐτῶν, προσφέρει ἀπατηλὰ δολώματα. Πλήθην

3. Alfred Lechler, Der Damon im Menschen, Stuttgart-Sillenbuch, σελ. 10 - 11.

5. Αὐτόθι, σελ. 10 - 11.

ἀνθρώπων τὸν ἀκολουθοῦν εἰς ἓν πνευματικὸν σφαγεῖον!

Πῶς λοιπὸν θὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὰς διαφόρους μεθοδείας τοῦ Πονηροῦ; α') Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ θεωρῶμεν τὸν Διάβολον ὡς προσωπικὸν ἐχθρὸν μας. Ἐὰν τὸ μεγαλύτερον κατόρθωμα τοῦ Διαβόλου εἶναι τὸ νὰ ὀδηγήῃ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἀρνησιν τῆς ὑπάρξεώς του, διὰ νὰ δρᾷ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς, ἀσφαλῆς προϋπόθεσις τῆς νίκης τῶν ἀνθρώπων ἐναντίον αὐτοῦ εἶναι τὸ νὰ ἔχουν σαφῆ παράστασιν περὶ τῆς προσωπικῆς του ὑπάρξεως. Μόνον τότε θὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ ἀντιμετωπίσουν κατὰ μέτωπον τὰς ὑποβόλους ἐπιθέσεις του, κατὰ τὰς ὁποίας πολλάκις, διὰ νὰ ἐξαπατήσῃ, «μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός» (Β' Κορ. ια', 14). β') Ἐπειτα χρειάζεται συνεχῆς ἐπαγρύπνησις πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν ἐπιθέσεών του. «Γρηγορεῖτε, στήκετε», φωνάζει ὁ Ἄπ. Παῦλος (Α' Κορ. ις', 13). Ὅταν οἱ σκοποὶ κοιμῶνται, ἡ ἤττα εἶναι πιθανή. Οἱ πειρασμοὶ δὲν εἶναι ἁμαρτία. Ἄμαρτία εἶναι ἡ ὑποχώρησις καὶ ἡ συνθηκολόγησις μετὰ τὰς ἀπαιτήσεις των. Προσοχή λοιπὸν! Ὁ Ἀντίπαλος δὲν πρέπει νὰ στήσῃ τὴν σημαίαν του εἰς τὰ τείχη τῆς καρδίας μας⁵. γ) Πολὺ βοηθεῖ τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ἀγῶνά του ἐναντίον τοῦ Διαβόλου ἡ θερμὴ προσευχή, ἡ συγχὴ μελέτη τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσέλευσις εἰς τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ διαρκὴς συμμετοχὴ εἰς τὴν μυστικὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ εἶναι τὸ ἰσχυρότερον ὄπλον ἐναντίον τοῦ Διαβόλου. Ὁ Ἰησοῦς «ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς πειρασθεὶς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι» (Ἐβρ. β', 18). Δύναται «συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν», διότι εἶναι «πεπειρασμένος κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας» (Ἐβρ. δ', 15). «Πιστὸς δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ» (Α' Θεσσ. γ', 3). «Ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ ἑαυτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἄπτεται αὐτοῦ» (Α' Ἰωάν. ε', 18). Ἀκόμη καὶ ὁ ὑποδουλωθεὶς εἰς τὸν Διάβολον διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς ζωῆς ἐπικοινωνίας μετὰ τοῦ Χριστοῦ δύναται νὰ ἐλευθερωθῆ, διότι ἀκριβῶς «εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου» (Α' Ἰωάν. γ', 8).

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

5. «Ὡλοκληρωμένοι προσωπικότητες», σελ. 214.

6. «Θεῖα μηνύματα», ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελ. 55.

Η ΒΛΑΣΦΗΜΙΑ ΣΤΙΓΜΑ ΘΛΙΒΕΡΟ ΤΟΥ ΑΙΩΝΟΣ ΜΑΣ

2. ΕΙΔΗ ΒΛΑΣΦΗΜΙΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τ' ἀνωτέρω, μποροῦμε νὰ διακρίνωμε τὴ βλασφημία σὲ τρία εἶδη. Στὴν πρακτικὴ τῆς μορφῆ, ἀφ' ἑνός, στὴ θεωρητικὴ κι' ἔμπρακτῃ ἀφ' ἑτέρου, καὶ σ' ἐκείνη, πού στρέφεται κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

α) Ἡ πρακτικὴ μορφή τῆς βλασφημίας. Τοῦ εἴδους αὐτοῦ ἡ βλασφημία ἀποτελεῖ μίαν ἀπλήν ἐξύβρισι τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, ἢ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς Παναγίας καὶ ἀχράντου Μητρός Του, ἢ τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Του ἢ γενικὰ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων τῆς Ἐκκλησίας, τῶν Μυστηρίων ἢ καὶ τῶν λειτουργῶν Τῆς ἀκόμῃ.

β) Ἡ θεωρητικὴ μορφή τῆς βλασφημίας. Αὐτὴ εἶναι πλέον ἡ ἔμπρακτῃ ὕβρις κατὰ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ εἶναι καὶ ἡ σοβαρότερη βλασφημία. Ἡ ἀνίερη τακτικὴ τῆς πρακτικῆς βλασφημίας ἐδῶ παίρνει διαστάσεις. Ἐπειὶ μεταφέρεται στὴ ζωὴ, στίς ἐκδηλώσεις τῆς, στὴν πορεία τῆς, μὲ τὴ βλάσφημη συμπεριφορὰ τοῦ Χριστιανοῦ. Ἡ διάπραξις κάθε ἀμαρτίας εἶναι ἀναμφιβόλως μίαν ὕβρις καὶ περιφρόνησις κατὰ τοῦ Νομοθέτου Θεοῦ. Ἐπομένως καὶ ἂν τυχὸν κανεὶς δὲν βλασφημᾷ Αὐτὸν συχνά, ἢ καὶ καθόλου, μὲ λόγια ἀπρεπῆ, σύρεται ὅμως θεληματικὰ ἀπ' τὸ σχοινὶ τῆς ἀμαρτίας στοὺς δρόμους τῆς παρανομίας καὶ τῆς ἀσωτείας, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο, παρὰ καὶ αὐτὸς νὰ βλασφημῇ τὸν Θεὸν μὲ τὰ ἔργα τῆς ἀμαρτωλῆς ζωῆς του. Γιατί, ὅπως λέει ὁ Κύριος, ἀπ' τὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου (ἐξέρχονται πονηροὶ διαλογισμοί, φόνοι, μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι) (Μαθ. ιε', 19. Πρβλ. Μαρκ. ζ', 21).

Στὴν προκειμένη περίπτωσι συγκαταλέγεται καὶ ἡ βλάσφημη διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Πρόκειται ἀκριβῶς γιὰ τίς διάφορες αἰρετικῆς θεωρίαι, πού διαστρεβλώνουν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τὰλλα δόγματα τῆς ἀγίας μας Ἐκκλησίας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἔγραφε. Σὲ σὰς θὰ παρουσιασθοῦν μελλοντικὰ ψευτοδιδασκαλοὶ, οἱ ὁποῖοι θὰ εἰσαγάγουν αἵρέσεις, δηλ. πλανημένες διδασκαλίαι, καταστρεπτικῆς, καὶ θὰ ἀρνοῦνται καὶ αὐτὸν τὸν Δεσπότην Χριστόν, ὁ Ὅποιος ἐξηγόρασε κι' αὐτοὺς μὲ τὸ παναχέρατο αἷμα Του· καὶ θὰ προσφέρουν ἔτσι ἐναντίον των ταχεῖαν καταστροφὴν· καὶ πολλοὶ θ' ἀκολουθήσουν τίς διάφορες ἀσελγείαι των, στίς ὁποῖαι θὰ τοὺς παρακινοῦν μὲ τὴν διεστραμμένην των διδασκαλίαν. Ἐτσι θὰ γίνουιν

αίτια ἢ χριστιανικὴ πίστις καὶ ζωὴ, ποῦναι ὁ δρόμος τῆς ἀληθείας, καὶ ὁ ὁποῖος ὁδηγεῖ κατ' εὐθεΐαν στὴν βασιλεία τῶν οὐρανῶν, νὰ βλασφημηθῇ καὶ νὰ κακολογηθῇ (Β' Πέτρ. β' 1-2). Τὸ κορύφωμα ὅμως τῆς ἀμαρτίας αὐτῆς εἶναι:

γ) Ἡ βλασφημία κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι δὲ ἀποτέλεσμα ὄχι ἐνός, ἀλλὰ σειρᾶς πολλῶν ἀμαρτημάτων κατὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἶναι μιὰ κατάστασις ἢ πρᾶξις ἀνθρωπίνης καρδίας, ποῦ ἔχει ὅλως διόλου ἀποσκληρυνθῇ. Ἡ συνείδησις εἶναι καυτηριασμένη τόσον πολὺ, ποῦ ὁ ἀσεβὴς περιφρονεῖ μ' ἐπιμονή τὴν θεία Χάρι καὶ ἀντιστέκεται ἐναντίον τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ ὅμως μὲ αὐτὴ καὶ μόνο ἡ ἀνθρώπινη καρδιά ἤμπορεῖ νὰ κατανοήσῃ, νὰ ἐκπληρώσῃ τοὺς ὅρους τῆς ζωντανῆς πίστεως, τῆς μετανοίας, τῆς χριστιανικῆς ζωῆς, μὲ τοὺς ὁποῖους ἀποκτᾶται ἡ σωτηρία. Δηλαδή, παραμένει ἀδιόρθωτος ὁ ἀμαρτωλὸς καὶ ἀπὸ ἐσωφορικῆ ὑπερηφάνεια ἢ ἀπὸ κτηνώδη σαρκολατρεία καὶ τάσεις ὑλιστικῆς διατίθεται συστηματικᾶ, καὶ κατὰ βάθος ἐχθρικᾶ πρὸς τὸν πνευματικὸ βίον καὶ τὸ ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Γι' αὐτὸ εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀσυγχώρητη ἡ βλασφημία αὐτὴ κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐνῶ συγχωροῦνται, ἔπειτα ἀπὸ εἰλικρινῆ μετάνοια, ὅλοι ἐκεῖνοι ποῦ πέφτουν στὴν πρακτικὴ καὶ θεωρητικὴ βλασφημία. Αὐτὸ ἐννοοῦσε καὶ ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγε: Κάθε ἀμαρτία καὶ βλασφημία θὰ συγχωρηθῇ στοὺς ἀνθρώπους, ἂν εἰλικρινᾶ μετανοήσουν. Καὶ αἱ βλασφημίαι, ὅσες καὶ ἂν θὰ βλασφημήσουν, θὰ συγχωρηθοῦν. Ἐκεῖνος ὅμως ποῦ θ' ἀποδώσῃ τίς φανερὰς ἐνέργειες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ πονηρὸν πνεῦμα, κι' ἀπὸ ἐσωτερικῆ πόρωσι θὰ τολμήσῃ νὰ συκοφαντήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, κι' ἔτσι θὰ βλασφημῇ Αὐτό, δὲν θὰ συγχωρηθῇ ποτέ, γιὰ τὴ φοβερὴ αὐτὴ ἀμαρτία του. Κι' ὁποῖος θὰ πῆ λόγον ἐναντίον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, γιὰτὶ σκανδαλίζεται ἀπ' τὸ ἀσθενικὸ φαινόμενο τῆς ἀνθρωπίνης φύσεώς Του, θὰ συγχωρηθῇ, ἐπειδὴ εἶναι δυνατὸν νὰ μετανοήσῃ. Αὐτὸς ὅμως ποῦ θὰ πῆ βλάσφημο λόγο κατὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔπαθε τέτοια πόρωσι κι' ἐσκληρυνε τόσο πολὺ ἡ καρδιά του, ποῦναι ἀδύνατο πιά νὰ μετανοήσῃ. Ἐπομένως δὲν θὰ συγχωρηθῇ ποτέ· οὔτε σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ, οὔτε στὴν ἄλλη, τὴν αἰωνία. Γιατί, θὰ εἶναι ἔνοχος αἰωνίας κατακρίσεως καὶ τιμωρίας (Ματθ. ιβ' 31-32. Πρβλ. Μαρκ. γ', 28-29. Λουκ. ιβ', 10).

Ἡ ἰδέα αὐτὴ φαίνεται καθαρὰ καὶ στὸν Ποιμένα τοῦ Ἑρμᾶ, ὅπου γράφεται: «Ἀποστάται καὶ βλάσφημοι εἰς τὸν Κύριον (προσέχετε)· τούτοις μετάνοια οὐκ ἔστι, θάνατος δὲ ἐστί» (Ἑρμᾶ,

ΤΑΠΕΙΝΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΣ ΤΟΥ ΑΠ. ΠΑΥΛΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ κ. ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

(Α' Κορινθ. δ', 20). «Οὐ γὰρ ἐν λόγῳ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐν δυνάμει».

Ἡ ἀληθινὴ πίστις φανερώνεται μὲ δύναμη καὶ μὲ ἐνέργεια, καὶ ὄχι μὲ ἄδεια λόγια, ὅπως γίνεται στοὺς περισσοτέρους ἀπὸ μᾶς. Γιὰ τοῦτο γράφει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν Β' πρὸς Τιμόθεον Ἐπιστολή, πὼς στὰ τελευταῖα χρόνια θὰ γίνουνη οἱ ἄνθρωποι φίλαυτοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερήφανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπετεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδονοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μὸρφωσιν εὐσεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι (Β' Τιμοθ. γ' 1). «Θᾶχουνη λέγει μὸρφωσὴ εὐσεβείας, θὰ διαβάζουνη πολλὰ βιβλία τῆς θρησκείας καὶ θὰ λένε πολλὰ λόγια γι' αὐτὴν, ἀλλὰ τὴ δύναμιν τῆς εὐσεβείας θὰ τὴν ἀρνοῦνται, δὲν θὰ πιστεύουνη σ' αὐτὴν, ὅπως κάποιοι θεολόγοι σημερινοί, ποὺ σπουδάζουνη σὲ ξένες χώρες καὶ γεμίζουνη τὸ μυαλό τους μ' ἓνα σωρὸ πολὺπλοκῆς φιλοσοφείας ποὺ τίς λένε θεολογία, ἀλλὰ ἀπὸ πίστη εἶναι ἄδεια ἡ ψυχὴ τους, καὶ γι' αὐτὸ δὲν πιστεύουνη στὴν δύναμιν τῆς θρησκείας, καὶ σὰν ἀκούουνη γιὰ θαύματα καὶ γιὰ κάποια ὑπερφυσικὰ φαινόμενα, ποὺ παρουσιάζονται σὲ πιστοὺς χριστιανοὺς, δείχνονται πάντα δύσκολοι στὸ νὰ τὰ πιστέψουνη. Αὐτὸ γίνεται ἀπὸ ὑπερηφάνεια, γιὰ νὰ μὴ φανοῦν πὼς εἶναι εὐκολόπιστοι σὰν τοὺς ἀπλοῖκοὺς Χριστιανοὺς¹.

1. Αὐτὸ τὸ παρατήρησα πάντα στοὺς «ἐπιστήμονας θεολόγους» καὶ στοὺς κρυφοπροτεστάντες. Μὲ τὴ δισπιστία ποὺ δείχνουνη θέλουνη νὰ ἐπιβληθοῦν στοὺς ἄλλους γιὰ βαθυστόχαστοι, ἐνῶ, στ' ἀλήθεια, ἔχουνη μιὰ μεγάλη διανοητικὴ φτώχεια, ποὺ φανερώνεται μόλις ἀνοίξουνη τὸ στόμα τους ἢ πιάσουνη τὴν πένα. Ψυχῆς στεγνῆς, κρυφοαλαζονικῆς, χωρὶς καμμιὰ πνευματικὴ σπιθαμὰ.

Ποιμὴν, Παραβ. κ', XIII, 15) «Ἀπόλεσαν λοιπόν, τὴν ζωὴν (τὴν ψυχὴν) αὐτῶν διὰ τὴν πονηρίαν (τὴν βλασφημίαν καὶ ἀπιστίαν), ἣν ἔπραξαν» (Αὐτόθι Παραβ. η', XIII, 13).

Σύμφωνα μὲ τ' ἀνωτέρω τρία εἶδη τῶν βλασφημιῶν διακρίνονται καὶ οἱ βλάσφημοι σὲ τρεῖς ἀντίστοιχες κατηγορίες.

(Συνεχίζεται)

Αρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ ΒΙΤΑΛΗΣ
Ἱεροκήρυξ Ἱ. Μητροπόλεως Νικοπόλεως

Καί παρακάτω λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος πὼς οἱ τέτοιοι ψευτοχριστιανοὶ εἰσχωροῦνε στὰ σπίτια καὶ «αἰχμαλωτεύουσι», παρασύρουν, παραπλανοῦνε «γυναικάρια συσσωρευμένα ἁμαρτίας, ἀγόμενα ἐπιθυμίας ποικίλαις, πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα». Θαρρεῖ κανεὶς πὼς ὁ Ἀπόστολος ἔχει μπροστά του, μιλιώντας ἔτσι, πολλὰ σημερινὰ γύναια, πού εἶνε μέλη σὲ διάφορες θρησκευτικὲς ὀργανώσεις, ἀπὸ ἐκεῖνες πού τίς διευθύνουνε στοιχεῖα ἀνορθόδοξα, καὶ ἔχουνε κάνει τὰ σπίτια τους κοσμικὰ ἐντευκτήρια (σαλόνια) κι' ἐκεῖ συζητοῦνε, σὰν νὰ πρόκειται γιὰ συνηθισμένο κουβερτόλογο, ζητήματα καὶ θέματα τῆς θρησκείας καὶ ἀκούγονται διάφορες ἀνοησίες, μὲ ἀστεῖα καὶ μὲ ρητορεῖες καὶ μὲ λογοπαίχνια μέσα σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα ἀκατάλυκτη, κρύα καὶ ἀποκρουστικῆ. Ναί. Αὐτὰ τὰ «γυναικάρια» ὅπως οἱ δασκάλοι τους, «ἄγονται ἐπιθυμίας ποικίλαις», πού εἶναι ξένες πρὸς τὴ θρησκεία, ἀπὸ φιλοδοξίες κοινωνικὲς γιὰ «ὀργανώσεις καὶ γιὰ φιλόθρωνον δράσιν» καθὼς καὶ γιὰ πολιτικὲς σκοπιμότητες. Ἀλήθεια, αὐτὰ τὰ γύναια εἶνε «πάντοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμεθα». Ἔχουνη τὴν ἰδέα πὼς εἶνε μορφωμένα, καὶ περιφρονοῦν κάποιες ταπεινὲς γυναικοῦλες, πού δὲν πάνε στὰ σαλόνια γιὰ νὰ «συζητήσουν π.χ. κάποια λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου»¹, ἀλλὰ πάνε ταπεινὰ στὴν ἐκκλησία, ὅπως διδαχθῆκανε ἀπὸ τοὺς γονιούς τους, καὶ κάθονται συμμαζεμένες καὶ συντετριμμένες, σὰν τὸν τελῶνη, πού ἔλεγε μέσα του «ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ».

*

(Α' Κορινθ. ε' 1). «Παντοῦ ξακουσθηκε πὼς ὑπάρχει σὲ σᾶς πορνεία καὶ τέτοια πορνεία, πού δὲν βρίσκεται μήτε στοὺς ἐθνικοὺς εἰδωλολάτρες, τόσο πού κάποιος ἀπὸ σᾶς νάχη γιὰ γυναῖκα τῆς γυναῖκα τοῦ πατέρα του. Κι' ἐσεῖς εἴσαστε περήφανοι, καὶ δὲν λυπηθήκατε γι' αὐτό, ὥστε νὰ ἐξασφαισθῆ ἀπ' ἀνάμεσά σας ἐκεῖνος πού ἔκανε τοῦτο τὸ ἄσχημα ἔργο. Ἐγὼ λοιπόν, σὰν νὰ ἦμουν ἀπὼν κατὰ τὸ σῶμα καὶ παρὼν κατὰ τὸ πνεῦμα, ἔκρινα κιόλας, σὰν νὰ εἶμαι παρὼν, αὐτὸν πού ἔκανε τὴν κακὴ πράξη, στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ συναχθήκατε ἐσεῖς καὶ τὸ δικό μου πνεῦμα, μὲ τὴ δύναμη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ παραδώσουμε ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον στὸν σατανᾶ, γιὰ τὸν «γαμὸ τῆς σάρκας του, ὥστε νὰ σωθῆ τὸ πνεῦμά του κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ». Πόσα τέτοια αἰσχρὰ ἔργα

1. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔγινε τῆς μόδας σ' αὐτὰ τὰ σαλόνια ἀπὸ τοὺς κρυφοπροτεστάντες δασκάλους τους.

γίνονται σήμερα, και πολύ χειρότερα, που φανερώνουν πως οί άνθρωποι καταντήσαμε ζωά ἄλογα. Και ὅμως, ὅπως γράφει ὁ ἀπόστολος, δὲν δίνουμε καμμιά σημασία σ' αὐτά, εἶναι μάλιστα και κάποιοι που καυχιόνται για τὴν ἐλευθερία, που ἔχει ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος, ἐπειδὴ ὅλα τὰ σεμνά και τὰ εὐπρεπῆ, τὰ λένε δεισιδαιμονίες. Οἱ ἐφημερίδες ἐξιστοροῦν μὲ ὅλα τὰ καθέκαστα αὐτὰ τὰ ντροπιασμένα πράγματα για νὰ τραβήξουνε τοὺς ἀναγνώστες, σὲ καιρὸ που κρέμονται ἀπάνω ἀπὸ τὰ κεφάλια μας, ἔτοιμες νὰ ξεσπάσουνε σὲ κάθε στιγμή, κάποιες φοβερὲς συμφορές, που δὲν τις δοκίμασε ποτὲ ἡ ἀνθρωπότητα, μὲ μπόμπες που θὰ σκοτώσουνε ἑκατομμύρια ἀνθρώπους, και μ' ἄλλα ἐργαλεῖα τῆς πιὸ τρομακτικῆς καταστροφῆς.

Τὰ Σόδομα και Γόμορρα δὲν ἦτανε τίποτα μπροστὰ στὴν κάθε λογῆς σημερινὴ ἀσωτεία, στὴν ἀπίστευτὴ ἀσέλγεια, στὴν ἀθεΐα, στὴν ἀδιαντροπιά, στὴν κακία, στὴν δίψα τοῦ χρυσαφιοῦ, και τοῦ φόνου, που νοιώθουνε οἱ σημερινοὶ ἄνθρωποι. Κι' ἐνῶ ὁ κόσμος εἶναι ἔτοιμος νὰ ἀνάψῃ μὲ μιὰ σπίθα και νὰ κατακαῖ, και τριγυρίζουνε στὸν ἀγέρα, σὰν φοβεροὶ σκορπιοί, κάποιες μηχανές, που θὰ σκορπίσουνε τὸν θάνατο σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη, και στὴν θάλασσα βαθεῖα κρύβονται ἄλλα μηχανικὰ τέρατα τοῦ θανάτου, και σὲ κάθε μεριὰ τῆς γῆς, εἶναι σκυμμένες και παραφυλάγουνε διάφορες φονικὲς μηχανές, ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς τῆς γῆς, ἔτοιμες νὰ τὴν πυρπολήσουνε, οἱ ἄνθρωποι οἱ κατάδικοι, ἐπιδίδονται μὲ μιὰ σατανικὴ δραστηριότητα σὲ κάθε ἀτιμία και σιχαμερὴ ἁμαρτία, σὲ αἰμομιξίες, σὲ ὁμοιόφυλες αἰσχυρουργίες, σὲ πορνείες, σὲ μοιχεῖες, σὲ φόνους, σὲ ἀρπαγές, σὲ ἁμαρτωλὲς διασκεδάσεις, σὲ ὅποιες τρέχει σὰν ποταμὸς τὸ χρυσάφι ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν φτωχῶν και ξημερώνονται μέσα σὲ τέτοια συχαμερὰ ὄργια, που λερώνεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μονάχα νὰ τὰ ἀναφέρῃ.

« Ὡσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται και ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ὡσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τρώγοντες και πίνοντες, γαμοῦντες και ἐγκαμιζόντες, ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν, και οὐκ ἔγνωσαν, ἕως ἤλθεν ὁ κατακλυσμὸς και ἤρην ἅπαντας, οὕτως ἔσται και ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. κδ', 38).

*

(Α' Κορινθ. ε' 12). Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει, « Ὅλα ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὰ κάνω, ἀλλὰ ὅλα δὲν εἶναι για τὸ συμφέρον μου». Τὸ συμφέρον τὸ πνευματικὸ, ὄχι τὸ σαρκικὸ. Στὸν καιρὸ μας οἱ ἄνθρωποι ἐπιτρέπουνε στὸν ἑαυτὸ τους νὰ τὰ κάνουνε ὅλα, ὅπως εἶπαμε πρωτῆτερα. Και γι' αὐτό, χάσανε

κάθε ἀνθρώπινο ἀπὸ πάνω τους. Κι' ἔτσι ἔγινε ὁ ἀνθρώπος ἕνα κτῆνος, ἀναίσθητο, ἕνα ἄλογο φρενιασμένο, δίχως χαλινάρι.

(Α' Κορινθ. ζ', 28). «Τιμῆς ἡγοράσθητε. Μὴ γίνεσθαι δοῦλοι ἀνθρώπων». «Μὲ μεγάλη τιμὴν σὰς ἀγόρασε μὲ τὸ αἷμά του ὁ Χριστός, λέγει ὁ Ἀπόστολος. «Γι' αὐτὸ νὰ μὴ γινώσαστε δοῦλοι σὲ ἀνθρώπους, μὴν τοὺς καλοπιάνετε, γιὰ νὰ χετέ τὴν εὐνοιά τους, καὶ νὰ τὴν ἐκμεταλλεῦσαστε».

*

(Α' Κορινθ. θ, 16). «Ἄν κηρύσσω τὸ Εὐαγγέλιο, γι' αὐτὸ δὲν καυχίεμαι. Γιατὶ εἶναι ἀνάγκη σὲ μένα νὰ τὸ κάνω. Κι' ἀλλοίμονό μου, ἂν δὲν τὸ κηρύττω». Ὁ ἀπόστολος λέγει πὼς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκη νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ἔχει ἀνάγκη ἡ ψυχὴ του νὰ βγάλῃ ἔξω τὴ φωτιά πού τὴν καίει, ὥστε νὰ ζεστάνῃ τὶς ἄλλες ψυχές, πού τὶς ψυχραίνει ἡ ἀπιστία καὶ τὸ κόλλημα στὰ ψεύτικα πράγματα τοῦ σαρκικοῦ κόσμου.

«Ἄλλοίμονο σὲ μένα, λέγει, ἂν δὲν κηρύττω τὸ Εὐαγγέλιον» Ὅχι γιατί φοβᾶται μὴν τιμωρηθῆ, καὶ γι' αὐτὸ κάνει τὸ κήρυγμα, ἀλλὰ γιατί τὸ νὰ σωπάσῃ θὰ φανέρωνε πὼς στέρησε μέσα του ἡ φλέβα τῆς πίστεως καὶ τοῦ ζήλου νὰ σώσῃ τοὺς ἄλλους μὲ τὸ κήρυγμα. Κι' ἂν γινότανε ἕνα τέτοιο πρᾶγμα, ἀλλοίμονο σ' αὐτόν. Γι' αὐτὸ λέγει σὲ ἄλλο μέρος «Ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐπίστευσα διὸ ἐλάλησα· καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, διὸ καὶ λαλοῦμεν». (Β' Κοινθ. δ. 13).

*

(Α' Κορινθ. ι, 21). «Δὲ μπορεῖτε νὰ πίνετε ἀπὸ τὸ ποτῆρι τοῦ Κυρίου καὶ ἀπὸ τὸ ποτῆρι τῶν δαιμονίων. Δὲ μπορεῖτε νὰ θρεφώσαστε ἀπὸ τὴν τράπεζα τοῦ Κυρίου κι' ἀπὸ τὴν Τράπεζα τῶν δαιμονίων. Ἡ ἐμπαίζουμε τὸν Κύριο; Μήπως ἡμεῖς ἤμαστε πιὸ δυνατοὶ ἀπ' αὐτήν; Ὅλα μπορῶ νὰ νὰ κάνω, ἀλλὰ δὲν εἶνε ὅλα γιὰ ὄφελός μου».

Πόσο μεγάλος πειρασμός εἶναι τοῦτος, πού πειράζει ὀλοένα καὶ ἐπίμονα τὸν ἀνθρώπο ὅπου βαδίζει στὸν δρόμο τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν σπρώχνει νὰ ξεστρατήσῃ ἀπ' αὐτόν, πρῶτα λίγο, ὕστερα περισσότερο, καὶ στὸ τέλος νὰ μπῆ σὲ ἄλλον δρόμο, στὸν δρόμο τῆς ἀμαρτίας! Θέλει νὰ συμβιβάσῃ, ὁ δυστυχής, τοὺς δύο δρόμους, νὰ βρισκεται καὶ στὸν ἕναν καὶ στὸν ἄλλον, καὶ κάνει καὶ τὸνα καὶ τᾶλλο. Τοῦτον τὸν συμβιβασμὸν δὲν τὸν θέλει καθόλου ὁ Χριστός, γιατί εἶναι ὁ θάνατος τῆς ψυχῆς μας. Σὲ ἄλλο μέρος λέγει ὁ Ἀπόστολος «Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις». «Μὴ μεταχειριζόσαστε δύο ζύγια γιὰ τοὺς ἀπίστους καὶ γιὰ σὰς.

Γιατί, ποιὰ συνάφεια ἔχει ἡ εὐσέβεια μὲ τὴν ἀσέβεια; Καὶ ποιὰ ἐπικοινωνία μπορεῖ νὰ ἔχη τὸ φῶς μὲ τὸ σκότος; Ἡ, πῶς μποροῦνε νὰ συμφωνήσουνε ὁ Χριστὸς μὲ τὸν Βελιάλ (τὸν σατανᾶ); Ἡ ποιὰ εἶναι ἡ μερίδα τοῦ πιστοῦ μὲ τὸν ἄπιστον; Καὶ ποιὰ συγκατάθεση ἀνάμεσα στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν εἰδώλων; Γιατί, ἐσεῖς εἴσαστε ναὸς Θεοῦ ζῶντος, ὅπως εἶπε ὁ Θεός...» (Β' Κορινθ. ε' 14). Μήπως καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος δὲν εἶπε. «Κανένας δὲ μπορεῖ νὰ ὑπηρετῇ σὲ δυὸ ἀφέντες. Ἐπειδὴ ἢ τὸν ἓναν θὰ μισήσῃ καὶ τὸν ἄλλον θὰ ἀγαπήσῃ, ἢ θὰ ἀφοσιωθῇ στὸν ἓναν, καὶ τὸν ἄλλον θὰ τὸν καταφρονήσῃ. Δὲ μπορεῖτε νὰ ὑπηρετῆτε στὸν Θεὸ καὶ στὸν μαμωνᾶ. Γιὰ τοῦτο, σᾶς λέγω, μὴν φροντίζετε γιὰ τὸ σῶμά σας τί θὰ φᾶτε καὶ τί θὰ πιῆτε μήτε μὲ τί φόρεμα θὰ ντυθῆτε. Μήπως δὲν εἶναι ἡ ψυχὴ ἀνώτερη ἀπὸ τὴν τροφή, καὶ τὸ σῶμα ἀνώτερο ἀπὸ τὸ φόρεμα;» (Ματθ. ε', 24).

Πόσο λυπηρὸ εἶναι νὰ πάθῃ ὁ χριστιανὸς ἓνα τέτοιο πρᾶγμα ἀπὸ ὀλιγοψυχία. Νὰ φοβηθῇ νὰ περπατήσῃ στὴν στενὴ καὶ θλιμμένη στράτα ποὺ πηγαίνει στὴν αἰώνια ζωὴ, καὶ νὰ πάρῃ τὸν φαρδύ δρόμο ποὺ βγάξει στὸ χαμὸ τῆς ψυχῆς του, τὸν δρόμο ποὺ περπατοῦν οἱ ἄνθρωποι, ποὺ ξεγελιοῦνται μὲ τίς ψυχοφθόρες διασκεδάσεις καὶ τίς ἡδονές. Πρέπει νὰ κλάψουμε, σὰν νὰ εἶναι νεκρός, γιὰ ἓναν τέτοιον δυστυχισμένον ἄνθρωπο. Ὁ ὁσίος Ἰσαὰκ λέγει. «Δὲν ὑπάρχει πιὸ ἀξιολύπητος ἄνθρωπος ἀπ' ἐκεῖνον, ποὺ ἤπιε ἀπὸ τὴν καθαρὴ πηγὴ καὶ εὐφράνθηκε, γύρισε πίσω καὶ θέλει νὰ ξεδιψάσῃ πάλι σὲ πηγές θολωμένες».

Κοντὰ στὴν δική του ἀπώλεια, ὁ τέτοιος χριστιανὸς βάζει σὲ κακὲς σκέψεις καὶ τοὺς ἀδελφούς του, σκανδαλίζοντάς τους μὲ τὴν ἰδέα, πῶς δὲν στάθηκε δυνατὴ νὰ τὸν κρατήσῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ στράφηκε πάλι στὴν ματαιότητα. Ἀλλὰ καὶ στοὺς ἀπίστους δίνει ὅπλα ὁ τέτοιος παραστρατημένος Χριστιανός, γιὰ νὰ περιπαίξουνε τὴν πίστη μας καὶ νὰ λένε πῶς εἶναι ἴσκιοι αὐτὰ ποὺ πιστεύουνε οἱ Χριστιανοὶ καὶ πῶς τὸ πᾶν εἶναι τούτῃ ἢ ζωὴ καὶ οἱ ἀπολαύσεις της, ἅπαξ γυρίσανε σ' αὐτές, ἀφοῦ πρῶτα ἀπογευθῆκανε τὸ κρασί ποὺ τοὺς πρόσφερε ὁ Χριστὸς, καὶ δὲν μεθύσανε ἀπ' αὐτό, ὥστε νὰ λησμονήσουνε τίς σαρκικὲς ἐπιθυμίες καὶ ἡδονές (Α' Κορινθ. ια, 19).

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ

ΨΥΧΟΦΕΛΗ ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΩΔΗ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΟΔΟ

Υπὸ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Ἔτι ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὄνομα.

Ὁ Μωϋσῆς ἐρώτησε τὸν Θεὸν στὴ Θεοφάνεια ἐκείνη τῆς Βάτου, τί ἀπάντησις πρέπει νὰ δώσῃ στοὺς Ἰσραηλίτες, ἂν τυχὸν τὸν ἐρωτούσανε τ' ὄνομα ἐκείνου ποὺ τὸν ἔστειλε γιὰ νὰ τοὺς λυτρώσῃ: «Καὶ ἐρωτήσουσί με, τί ὄνομα αὐτῶ; Τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς»; Θὰ μ' ἐρωτήσουνε, πῶς τὸν λένε; τί λοιπὸν θὰ τοῦ ἀπαντήσω; (Ἐξοδ. γ'. 13).

Καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ἐγὼ εἰμι ὁ Ὄν. Οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Ὁ Ὄν ἀπέσταλκέ με πρὸς ὑμᾶς» Ἐγὼ εἶμαι ἡ αἰώνια παρουσία. Κι' αὐτὸ θ' ἀπαντήσῃς στοὺς Ἰσραηλίτες: ὁ αἰώνιος Θεὸς μ' ἔστειλε σὲ σᾶς. (Ἐξοδ. γ' 14). Ὁ Εὐσέβιος δὲν ἐρμηνεύει τὸ ὄνομα, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι ἀνερμήνευτο, ἀλλὰ τὴν ἀπάντησις ποὺ ἔδωκεν ὁ Θεὸς στὸ Μωϋσῆ. «Ἐπειδὴ —λέγει— οὐχ εὐρέθη τις λέξις σημαίνουσα τὸ ἀκατονόμαστον, εἶπέ, φησιν, ὁ Ὄν. Τὸ γὰρ Ὄν πράγματός ἐστι σημαντικόν, οὐχὶ ὀνόματος δηλωτικόν. Ὁ δὲ ἑαυτὸν Ὄν, ἡμῶν παρ' ἄλλου ἔχων τὸ εἶναι». Ἐπειδὴ, λέει, δὲν εὐρέθηκεν ἄλλη λέξις, ποὺ νὰ μπορῇ νὰ φανερώσῃ αὐτὸ ποὺ δὲν μπορεῖ νὰ εἰπωθῇ, —νὰ τοὺς εἰπῆς— τοῦ ἀπάντησεν — ὁ Ὄν. Γιὰτὶ τὸ Ὄν δὲν φανερώνει ἓνα κάποιο ὄνομα, ἀλλὰ μιὰ κατάστασις. Κάτι δηλαδὴ ποὺ ὑπάρχει ἀφ' ἑαυτοῦ του καὶ δὲν παίρνει ἀπὸ ἄλλο τὴν ὑπαρξή του.

Ὁ δὲ ἱερός Αὐγουστῖνος, ποὺ ἐσυμπέρανε πῶς εἰπώθηκεν αὐτό, γιὰ νὰ φανερωθῇ ἡ ἀντίθεσός του πρὸς

ὅσα εἶναι ἀνύπαρκτα, λέει: «Διὰ τινος μετοχῆς ἓνα καὶ μόνον Θεὸν αὐτὸν εἶναι μυστικῶς ἐκδιδάσκει... ἀντιδιαστέλλων ἑαυτὰ· δηλονότι ὁ Ὡν τοῖς μὴ οὖσιν, ἓνα γινῶσιν οἱ πρότερον ἀπατηθέντες, ὅτι οὐχὶ τοῖς οὖσιν, ἀλλὰ τοῖς μὴ οὖσι προσέσχον· ὅθεν προσθέτει, ὅτι τὴν ἀϊδιότητα αὐτοῦ ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῆ σημήναι θέλων, ἐγὼ εἶμι ὁ Ὡν, ἔφη. Τῆς Ὡν συλλαβῆς, οὐχ ἓνα μόνον νόει μοι οὐχ ἓνα μόνον χρόνον, ἢ χρόνου ἀπότμημα· ἀλλὰ τοὺς τρεῖς, τὸν τε παρεληλυθότα καὶ τὸν ἐνεστώτα καὶ τὸν μέλλοντα». Μὲ μιὰ μετοχὴ μᾶς διδάσκει μυστικά, πὼς ἓνας μονάχα Θεὸς ὑπάρχει. Αὐτός. Ἀντιδιαστέλλει δηλαδὴ τὸν ἑαυτό του ὁ Αἰώνιος πρὸς τοὺς ἀνύπαρκτους, γιὰ νὰ καταλάβουν ὅσοι ἐξεγελασθήκανε προηγήτερα, ὅτι ἀφωσιώθηκαν ὄχι πρὸς τὰ ὑπαρκτὰ καὶ τὰ αἰώνια, ἀλλὰ πρὸς τὰ ἀνύπαρκτα καὶ τὰ πρόσκαιρα. Καὶ προσθέτει, θέλοντας ὁ Θεὸς νὰ φανερώσῃ, τὴν ἀϊδιότητα Του στὸ Μωϋσῆ, τοῦ εἶπε, ἐγὼ εἶμαι ὁ Ὡν. Μὲ τὴ συλλαβὴ ὁ Ὡν πρέπει νὰ στοχάζεσαι ὄχι ἓνα χρόνο μονάχα, ἢ κάποιον μέρος μόνον τοῦ χρόνου, ἀλλὰ καὶ τοὺς τρεῖς· κι' αὐτὸν δηλαδὴ ποὺ ἐπέρασε, καὶ αὐτὸν ποὺ εἶναι τώρα ἐμπρὸς μας, κι' αὐτὸν ποὺ θάρθη κατόπιν». Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπο τὸ ἐξηγεῖ καὶ ὁ Χρυσορρήμων ἱεράρχης καὶ διδάσκαλος, ποὺ τὸ ἀναπτύσσει ἔτσι· «τὸ δὲ Ὡν, τοῦ ἀεὶ εἶναι σημαντικόν ἐστὶ καὶ τοῦ ἀνάρχως εἶναι, καὶ τοῦ ὄντως εἶναι καὶ κυρίου». Ἡ δὲ λέξις Ὡν φανερῶνει αὐτὸ ποὺ εἶναι αἰώνιο· καὶ αὐτὸ ποὺ δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος, ἀλλὰ ὑπάρχει αὐτεξούσιο καὶ αὐτοκυρίαρχο.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μεγάλο, τὸ ὑψηλό, τὸ θαυμαστὸ καὶ φοβερὸ καὶ ὑπερακατανόητο Ὄνομα, ποὺ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψε στὸν πιστό του δοῦλο τὸν Μωϋσῆ, καὶ διὰ τοῦ Μωϋσῆ στους Ἰσραηλίτες, καὶ σ' ὅλους τοῦ εὐσεβεῖς λατρευτές Του, ὁ Ὡν. Ὅλα βέβαια τὰ πλάσματα τῆς Δημιουργίας, καὶ ὀρατὰ καὶ ἀόρατα, εἶναι κατὰ κάποιον τρόπο καὶ λέγονται Ὄντα· στὴν πραγματικό-

τητα ὅμως δὲν εἶναι τὰ Ὁ ν τ α. Γιατὶ δὲν ὑπάρχουνε ἀφ' ἑαυτοῦ τους, ἀλλὰ ἀπὸ Α ὕ τ ὀ ν, πού δὲν εἶναι μονάχα Ὁ ν, ἀλλὰ εἶναι ὁ Ὁ ν. Γιατὶ ἐκεῖνα δὲν εἶναι αὐθύπαρκτα, ἀλλὰ ἡ ζωὴ τους πηγάζει ἀπὸ Ἐ κ ε ἱ ν ο ν. Καὶ ἡ ὑπαρξή τους δὲν εἶναι οὐσιαστικὴ καὶ πραγματικὴ, ἀλλὰ τὴν παίρνουνε, γιατί τους τὴν δίνει. Καὶ οὔτε ὑπῆρχαν προτοῦ νὰ τους τὴν δώση, μὰ καὶ μποροῦν νὰ ξαναπέσουν καὶ πάλιν στὴν ἀνυπαρξία. Καὶ ἡ ὑπόστασή τους ἀκόμη δὲν εἶναι ἀναλλοίωτη καὶ ἀμετάβλητη, ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλη καὶ κάθε φορὰ ἀλλάζει.

Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι ὁ Ὁ ν. Ὁ κυρίως Ὁ ν. Ὁ οὐσιαστικὰ καὶ ἀναμφισβήτητα Ὁ ν. Διότι ἐκεῖνος εἶναι ἡ Ζωὴ καὶ ἡ ὑπαρξή. Καὶ δὲν μετέχει στὴ ζωὴ. Ἄλλὰ ἡ ζωὴ εἶναι ἡ οὐσία του. Διότι ὑπάρχει ἀφ' ἑαυτοῦ του. Καὶ ὑπῆρχε πάντα. Καὶ θὰ ὑπάρχει πάντα ὁ ἴδιος καὶ ἀναλλοίωτος. Καὶ ὅτι ἦτανε, αὐτὸ εἶναι καὶ τώρα, καὶ θὰ εἶναι αἰωνίως, γιατί αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς. Καὶ οὔτε εἶναι κάτι πού δὲν ἦτανε· οὔτε ἦτανε κάτι πού δὲν εἶναι τώρα· κι' οὔτε πρόκειται νὰ εἶναι κάτι πού δὲν ἦτανε καὶ δὲν εἶναι. Οὔτε καὶ ἦτανε καὶ εἶναι κάτι, πού νὰ μπορῆ κανεὶς νὰ στοχασθῆ ὅτι μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι στὰ μελλούμενα χρόνια, ὅπως ἐμεῖς τὰ λογαριάζομε. Ἄλλὰ γιὰ νὰ κυριολεκτήση κανεὶς καὶ νὰ εἰπῆ, ὅσον εἶναι βολετὸ τελειότερα τὴν ἀλήθεια, οὔτε ἦτανε, οὔτε μέλλει νὰ εἶναι. Ἄλλὰ μόνον εἶναι αὐτὸ πού εἶναι. Διότι εἶναι αὐτὸς τὸ εἶναι· εἶναι ὁ Ὁ ν.

Ἡ ἀθλιότητα του ἀνθρώπου. Σ' αὐτὴν τὴν ἄβυσσο τοῦ φωτός, πού καίεται στὴ βάτο τοῦ ὄρους Ὁρήβ, καὶ δὲν καταφλέγεται, σβύνει ὅλως διόλου καὶ ἐξαφανίζεται ἡ μικρότατη σπίθα ἀπὸ τὸ λογικὸ φῶς πού ὑπάρχει μέσα μας.

**Οἱ ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ εἶναι πάντα εὐεργετικὲς
στὸν ἄνθρωπο.**

Ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν Μωϋσῆ νὰ πάη στοὺς Ἰσραηλίτες· «Ἐλθὼν οὖν συνάγαγε τὴν Γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτούς...». Νὰ πᾶς λοιπὸν καὶ νὰ συγκεντρώσῃς τὴν Γερουσία τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νὰ τοὺς εἰπῆς...» (Ἐξοδ. γ'. 16). Τὸν ἐπρόσταξεν ἐπίσης νὰ παρουσιασθῆ, συντροφευμένος ἀπὸ τὴν Γερουσία, καὶ πρὸς τὸν Φαραὼ· «Καὶ εἰσελεύσῃ σὺ, καὶ ἡ Γερουσία Ἰσραὴλ, πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου, καὶ ἔρεῖς πρὸς αὐτόν...» (Ἐξοδ. γ' 18).

Καὶ οἱ μὲν Ἰσραηλιτῆς ἐδέχθησαν αὐτὰ πού τοὺς εἶπε· ὁ Αἰγύπτιος ὅμως δὲν εἰσάκουσε τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτό, ὁ Θεὸς πού τὰ προβλέπει ὅλα, καὶ τὸ ἐπρόβλεψε καὶ τὸ προεἶπε στὸ Μωϋσῆ. Νὰ ξέρῃς, τοῦ εἶπε, ὅτι οἱ μὲν Ἰσραηλίτες θὰ σὲ ἀκούσουν, «εἰσακούσονται τῆς φωνῆς», θὰ δεχθοῦνε τὴν πρότασή σου, (Ἐξοδ. β', 18). Γιὰ τὸν βασιλέα ὅμως τοῦ εἶπε τὸ ἀντίθετο· «Ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ προήσεται ὑμᾶς Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου πορευθῆναι», ἐγὼ δὲ τὸ ξέρω πῶς ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου δὲν θὰ σᾶς ἀφήσῃ νὰ φύγετε· (Ἐξοδ. γ' 19).

Τὴν ἴδια βοήθεια στέλλει σ' ὅλους, ἀνάλογα πρὸς τὴν περίστασι καὶ στὶς ἀνάγκες, ὁ πολυεύσπλαγχνος Θεός. Τοὺς ἴδιους Προφῆτες, τοὺς ἴδιους Κήρυκες, καὶ τοὺς ἴδιους Διδασκάλους στέλλει καὶ σὲ τοῦτον καὶ σ' ἐκεῖνον. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο φανερώνει τὸ ἅγιο θέλημα του καὶ στὸν ἓνα τόπο καὶ στὸν ἄλλο. Ἄλλὰ ὁ ἓνας τὸ δέχεται καὶ τὸ ἐκτελεῖ, καὶ ὁ ἄλλος τὸ ἀκούει, ἀλλὰ παρακούει. Καὶ τὴν διαφορὰ αὐτὴν καὶ τὴν ἀντιγνωμία καὶ τὴν ἀντιδιάθεσιν αὐτὴν τῶν καρδιῶν τὴν προβλέπει τὸ παντέφορο ἐκεῖνο μάτι, πού ξέρει καὶ τὰ πλέον λεπτὰ καὶ τὰ πλέον ἀνεπαίσθητα σκιρτήματα τῆς καρδιάς μας, καὶ προτοῦ ἀκόμη νὰ κτυπήσῃ. «Τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. Σὺ συνῆκας τοὺς

διαλογισμούς μου από μακρόθεν· τὴν τρίβον μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου ἐξεχνίασαν καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς μου προεῖδες». Τὰ μάτια σου εἶδαν τὴν ἀναποφασιστικότητά μου. Σὺ ξέρεις ἀπὸ μακρὰ τὶ σκέπτομαι· ἐσὺ ἐξεχνιάσες καὶ τὴν πορεία μου καὶ τὴν μονιά μου καὶ προεῖδες ὅλα τὰ σχέδιά μου (Ψαλμ. ρλη', 3). Ναί! Ὁ Θεὸς, σὰν παντογνώστης καὶ προγνώστης, τὴν προβλέπει πάντα τὴν προαίρεση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ καμμιά φορά μάλιστα καὶ τὴν προλέγει· «Οὗτος εἰσακούσεται τῆς φωνῆς· ἐκεῖνος οἶδα ὅτι οὐ προήσεται τοῦ πορευθῆναι». «Εἰσακούσεται» ὁ Ἰσραηλίτης. «Οὐ προήσεται τοῦ πορευθῆναι», ὁ Αἰγύπτιος.

Μὰ γιατί λοιπὸν στέλλει ὁ Θεὸς τὸν Μωϋσῆ καὶ πρὸς τὸν Φαραῶ, ἀφοῦ τὸ ξέρει, πῶς ὁ Φαραῶ δὲν θὰ τὴν δεχθῆ τὴν ἐντολή του; Ὁ ἱερός Κλήμης δίνει στήν ἀπορίαν αὐτὴ τὴν ἐξῆς ἀπάντησε καὶ λύση· «Πορεύου, φησί, καὶ εἶπέ τῷ Φαραῶ, ἵνα ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν. Ἐγὼ δὲ οἶδα, ὅτι οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ αὐτούς. Ἐμφαίνει γὰρ ἄμφω· καὶ τὸ θεῖον προειδὸς τὸ ἐσόμενον, καὶ τὸ φιλάνθρωπον τοῦ αὐτοῦ, τῷ αὐτεξουσίῳ τῆς ψυχῆς ἀφορμὰς μετανόιας χαριζόμενος». Πήγαινε-τοῦ λέει— καὶ νὰ εἰπῆς στὸ Φαραῶ ν' ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸν λαὸ νὰ φύγῃ. Ἐγὼ ὅμως τὸ ξέρω, ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ φύγουνε. Φανερώνει ἔτσι καὶ τὰ δύο· καὶ ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεὸς προγνωρίζει αὐτὸ ποῦ θὰ συμβῆ· μὰ ταυτόχρονα δείχνει καὶ τὴν φιλάνθρωπία, χαρίζοντας στὸ αὐτεξούσιο τῆς ψυχῆς εὐκαιρίες γιὰ νὰ μετανοήσῃ».

Μ'αὐτὸν τὸν τρόπον συνέβηκαν δυὸ καλὰ. Τὸ πρῶτον εἶναι, ὅτι μ' αὐτὴν τὴν πρόβλεψή του καὶ τὴν πρόρρησή του γιὰ τὴν δυστροπία τοῦ Φαραῶ ὠφελοῦντο ὅλοι οἱ Ἰσραηλίτες, μαθαίνοντας πῶς ἡ ἀποστολή τοῦ Μωϋσῆ γιὰ τὴν ἀπολύτρωσή τους ἦτανε πράγματι θεία. Τὸ δὲ δεύτερο εἶναι, ὅτι ἔτσι μποροῦσε νὰ ὠφεληθῆ, καὶ ὁ ἴδιος ὁ Φαραῶ, μὲ τὸ νὰ συλλογισθῆ, ὅτι ἀφοῦ ζητεῖται καὶ ἡ ἰδική του ἄδεια γιὰ νὰ φύγῃ ὁ

λαός, ἦτανε ἐλεύθερος νὰ τὸ κάνη, καὶ μποροῦσε, θεληματικά του καὶ χωρὶς βία, νὰ συγκατατεθῆ σ' αὐτό. Καὶ στὴν προαίρεσή του ἔμενε, νὰ συμφωνήσῃ, καὶ ἀπορρίπτοντας τὴν σκληρότητά του καὶ τὴν ἀνένδοτην ἐπιμονή του, νὰ μετανοήσῃ.

**Οἱ προφητεῖες προετοιμάζουν τοὺς Ἑβραίους
νὰ δεχθοῦνε τὴν Ἔξοδο πού τοὺς προτείνει ὁ Μωϋσῆς.**

Νά, πῶς οἰκονομεῖ ὁ πανάγαθος Θεὸς τὴν περίσταση. Καὶ νά, πῶς τοὺς βεβαιώνει καὶ τοὺς στηρίζει στὴν ἐλπίδα πῶς θ' ἀπολυτρωθοῦνε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἀπὸ τὴν τυραννία τους, προλέγοντάς τους διὰ τοῦ Μωϋσῆ, ἓνα πρὸς ἓνα, τὸ καθετὶ πού θὰ τοὺς συνέβαινε.

«Πές τους, ὅτι ἐγὼ σὲ στέλλω, γιὰ νὰ τοὺς ἐλευθρώσῃς ἀπὸ τῆς κακουχίας καὶ τὰ βάσανα τῶν Αἰγυπτίων, καὶ γιὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃς στὴ γῆ τῆς Χαναάν» (Ἔξοδ. γ', 17). Κι' αὐτοὶ θὰ πιστεύσουν καὶ θὰ σὲ εἰσακούσουν.

«Μὲ συνοδία σου λοιπὸν τὴν Γερουσία τοῦ Ἰσραήλ, θὰ παρουσιασθῆς στὸ Φαραὼ καὶ θὰ τοῦ ζητήσῃς τὴν ἄδειαν νὰ βγῆτε στὴν ἔρημο, σὲ ἀπόσταση τριῶν ἡμερῶν, γιὰ νὰ προσφέρετε ἐκεῖ θυσία στὸ Θεό σας» (Ἔξοδ. γ', 18).

«Ὁ Φαραὼ, τὸ ξέρω, πῶς δὲν θὰ συγκατατεθῆ νὰ σᾶς ἀφήσῃ καὶ ὅτι θὰ τὸ κάνη ἀργότερα αὐτό, ἐξαναγκασμένος ἀπὸ τὸ χέρι μου τὸ δυνατὸ καὶ ἀπὸ τὴν ἀκαταμάχητη δύναμή μου» (Ἔξοδ. γ', 1α).

«Γιατὶ ἐγὼ θὰ καταπληγῶσω τοὺς Αἰγυπτίους μὲ πληγὲς βαρύτερες· κι' ἔτσι θὰ ἐξαναγκασθῆ ὁ τύραννός σας νὰ σᾶς ἀφήσῃ νὰ φύγετε» (Ἔξοδ. γ', 20). «Κι' ὅταν πρόκειται νὰ φύγετε ἐγὼ θὰ προδιαθέσω τοὺς Αἰγυπτίους νὰ σᾶς φανερῶσουνε καλωσύνη καὶ ἐπιείκεια, καὶ θὰ σᾶς δανείσουν χαλκώματα καὶ διά-

φορα σκεύη και στολίδια ἀργυρᾶ και χρυσᾶ, για να στολισθοῦνε μ' αὐτὰ τὰ παιδιὰ σας και οἱ κόρες σας» ('Εξοδ. γ' 21).

Αὐτὰ ὅλα τὰ εἶπεν ὁ Θεὸς στὸ Μωϋσῆ· κι' αὐτὸς πάλιν τὰ ἀνήγγειλε στοὺς Ἑβραίους· «Ἐλθὼν, συνάγαγε τὴν Γερουσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, και ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς τὰς και τὰ». «Νὰ πᾶς και νὰ συγκεντρώσῃς τὴν γερουσία τοῦ Ἰσραήλ, και νὰ τοὺς εἰπῆς, τὰ και τὰ» ('Εξοδ. γ', 16).

Οἱ Ἑβραῖοι και τᾶκουσαν προτοῦ νὰ γίνουιν· και τὰ εἶδανε, ἕνα πρὸς ἕνα κι' ὅταν ἐγίνανε τὰ ἐθυμοῦντανε ἀπὸ τίς προφητεῖες ποὺ εἶχανε ἀκούσει· «Ἐγνώρισε Κύριος τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ τῷ Μωϋσῆ, τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ τὰ θελήματα αὐτοῦ». Ἀποκάλυφεν ὁ Θεὸς στὸ Μωϋσῆ τὰ σχέδιά του, και στοὺς Ἰσραηλίτες τὰ θελήματά του. (Ψαλμ. ρβ' 17).

Εἶχανε λοιπὸν κανένα λόγο νὰ δείχνουιν πλέον ἀπιστία στὸ Θεὸ οἱ Ἰσραηλίτες και νὰ γογγύζουιν κατὰ τοῦ Μωϋσῆ; Ὅχι βέβαια, ἂν εἶχανε μέσα τους καρδιὰν ἀνθρώπινη και νοῦ και μυαλό, ποὺ δὲν ἦτανε βλαμένος κι' ἂν δὲν ἦσαν ἀνόητοι και ἀχάριστοι και σκληροτράχηλοι.

Μετάφρ. ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἄπολυτίκιον ἀγίου Γρηγορίου.

Ὁ ποιμενικὸς αὐλὸς τῆς θεολογίας σου, τὰς τῶν ῥητόρων ἐνίκησε σάλπιγγας· ὡς γὰρ τὰ βάθη τοῦ πνεύματος ἐκζητήσαντι, και τὰ κάλλη τοῦ φθέγματος προσετέθη σοι. Ἄλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, Πάτερ Γρηγόριε, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ σεμνὸς Ἱεράρχης ποῦ ἀπέθανε

ΜΙΑ ΣΥΝΑΝΤΗΣΙΣ ΜΑΣ ΕΙΣ ΤΑ ΜΑΥΡΑ ΧΑΛΚΟΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΤΡΑΓΙΚΗ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΤΩΝ ΚΑΛΑΒΡΥΤΩΝ ἢ ΓΕΝΝΗΤΕΙΡΑ ΤΟΥ ΚΑΙ Ὁ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ

Ἐνας κρυφὸς πόθος τοῦ ἀειμνήστου Ἀρχιεπισκόπου

Τὸ φθινόπωρο προχωρημένο. Ὡς τόσο τὸ ὄργιο τοῦ πρασίνου δὲν ἔχει ἐλαττωθῆ ἀκόμη. Ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος ἀγκομαχώντας διέσχισε τὸν κάμπο ἀνηφορίζοντας ἀπὸ τὴν Ζαχλουροῦ πρὸς κάποιες ἄλλες τοποθεσίες, ποῦ τὰ χρώματά τους ἦταν ἀγιασμένα ἀπὸ τὸ αἶμα ἡρώων καὶ μαρτύρων τοῦ μεγάλου ἀγῶνος τῆς ἐθνικῆς μας ἀνεξαρτησίας. Μέγα Σπήλαιο, Ἁγία Λαύρα, Καλάβρυτα. Ἡ σκέψις ἢ ἰδική μας ἦταν συγκεντρωμένη πρὸς τὸν τελευταῖο σταθμὸ τῆς διαδρομῆς μας. Ἀκοῦμε ὡς τόσο σὰν μισομεθυσμένοι τὸ ρόχθον τοῦ Βουρακιοῦ, ποῦ κυλοῦσε πρὸς τὸ πελοποννησιακὸ ἀκρογιάλι καὶ ἀναπνέαμε τὸ ἄρωμα τοῦ πολυτραγουδισμένου Χελμοῦ, ποῦ μᾶς ἐχάιδεε τὶς αἰσθήσεις μας. Σὰν ὄνειρο καὶ σὰν παραμῦθι ὁ δρόμος αὐτός, ποῦ τὸν διέσχισε ὁ ὀδοντωτὸς σιδηρόδρομος. Μαζὶ ὡς τόσο μὲ τὸ ὄνειρο αὐτὸ ἐμεῖς ἐζούσαμε καὶ τὴ ἱστορία τῶν παλαιότερων καὶ τῶν νεωτέρων συγχρόνως χρόνων. Ὅδεύαμε εὐλαβικοὶ προσκυνητές, πρὸς τὰ Καλάβρυτα, τὴν πόλιν μιᾶς μεγάλης θυσίας καὶ ἑνὸς ἡρωϊσμοῦ, ποῦ ἔκλεισε τὸν κύκλο τῶν μεγάλων παραδόσεων τῆς φυλῆς. Ὁ σκοπὸς μας, ἢ παρουσία μας εἰς τὸ μνημόσυνο, ποῦ θὰ τελοῦσε ἢ μαρτυρικὴ πόλις καὶ μὲ αὐτὴν ὀλόκληρη ἢ φυλὴ εἰς τιμὴν τῶν σφαγιασθέντων καὶ μαρτυρικῶς ἀποθανόντων κατοίκων τῆς πόλεως αὐτῆς. Μάταια προσπαθούσαμε νὰ συνοψίσουμε στὴ μνήμη μας τὰ τραγικὰ γεγονότα, ποῦ κατέληξαν εἰς ἑκατόμβες ἐλλήνων ἀθῶων. Ὅσο πλησιάζαμε πρὸς τὴν πόλιν τοῦ μαρτυρίου τὰ γεγονότα αὐτὰ ἔπαιρναν ζωντανότερες διαστάσεις καὶ μορφές καὶ ὡσὰν νὰ μᾶς καλοῦσαν οἱ σκιές τῶν ἰδίων τῶν μαρτύρων, τῶν θαμμένων εἰς τὰ ἱερά χρώματα τῆς περιοχῆς ἐκείνης, γιὰ νὰ μᾶς ἀφηγηθοῦν τὴν μεγάλη καὶ συγκλονιστικὴ τους τραγωδίαν. Ἐπερναν σάρκα καὶ ὀστά οἱ σκιές αὐτῆς τῶν ἑκατοντάδων μαρτύρων τῆς πόλεως τῶν Καλαβρύτων καὶ ὡσὰν νὰ μᾶς συνόδευσαν εὐγενεῖς οἱ γυναῖκες, καὶ μὲ πένθος τὰ μικρὰ παιδιὰ τῆς πόλεως τῶν Καλαβρύτων, μᾶς ὑποδέχθηκαν μὲ χαμόγελο, ἐπάνω εἰς τὸ ὅποῖον ἦταν ζωγραφισμένος ὁ πόνος μαζὶ μὲ τὴν ψυχικὴ ἀντοχὴ καὶ τὴν ἐλπίδα γιὰ μία καλλίτερη εὐτυχισμένη αὔριον. Περιπλανηθήκαμε στοὺς δρόμους τῆς κατεστραμμένης πόλεως, ἀντικρίζαμε τὶς ρημαγμέ-

νες ἐκκλησιές, τὸ ρωλοῖ τοῦ μητροπολιτικοῦ ναοῦ, τὸ σταματημένο ἀπὸ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης συμφορᾶς καὶ ἀναζητούσαμε τὰ πρόσωπα, ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ μᾶς δώσουν περισσότερες πληροφορίες καὶ νὰ ὀλοκληρώσουν τὸ μέγεθος τῆς τραγωδίας τῆς σφαγῆς καὶ τῆς συμφορᾶς, ποὺ εἶχε πλήξη τὴν πόλι. Μιά μαύρη σκιά ἐκινήθηκε γιὰ μιὰ στιγμή στὸ σκοτάδι ποὺ ἀγκάλιαζε τὴν ρημαγμένη πόλι καὶ ἕνας ψίθυρος μᾶς ἔκαμε νὰ σταματήσουμε ἀπότομα καὶ νὰ στραφοῦμε πρὸς τὸ μέρος τῆς μαύρης σκιάς, ποὺ ὅλο καὶ μᾶς πλησίαζε. Ἔνα ράσο.

— Ὁ δεσπότης μας!

Αὐτὸς ὁ ψίθυρος ἐκυκλοφόρησε στὰ χεῖλια τῶν πονεμένων κα- τοίκων, ποὺ μᾶς συνώδευαν στὸ προσκύνημά μας, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ ἱερὰ χρώματα καὶ τὰ σωριασμένα ἐρείπια. Ἔνα ἕλαφρὸ χαμόγελο ἐσκορπίσε ἕνα φῶς ἐπάνω στὴν ἔκφρασι τοῦ προσώπου τοῦ σεβά- σμιου νέου ἀκόμη ἱερωμένου καὶ κάτω ἀπὸ δύο χρυσὰ ὀματογυᾶλια ἐσκορπίσθηκαν δυὸ φλόγες, ποὺ ἐξέσχισαν τὸν μαῦρο πέπλο τοῦ σκοταδιοῦ.

— Καλῶς ὠρίσατε, μᾶς εἶπε μὲ μιὰ ραγισμένη φωνή, γεμάτη συγκίνησι.

Ἐσκύψαμε κα φιλήσαμε τὸ χέρι του.

— Δὲν εἶμαι ὁ δεσπότης τους, μᾶς εἶπε, ἀλλὰ οὔτε ἐκεῖνοι μὲ λησμονοῦν οὔτε ἐγὼ εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς λησμονήσω ποτέ. Ἦλθα ἀπό- ψε ἀπὸ τὴν ἔδρα μου, τὰς Πάτρας, γιατί δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ βρίσκω- μαι μακριὰ ἀπὸ τὸν πονεμένο καὶ ἡρωϊκὸ αὐτὸν λαὸ τῶν Καλαβρύ- των τὴν ἡμέραν τοῦ μνημοσύνου τῶν πεσόντων ἡρώων καὶ μαρτύ- ρων.

Καὶ μᾶς ἐξήγησε μὲ τὴν ἴδια φωνή τὴν γεμάτη συγκίνησι κα συν- τριβή, πὼς τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀρχιερατικῆς του σταδιοδρομίας τὸ διήνυσε ἀπὸ τὰ 1931 καὶ σὲ ὅλο τὸ διάστημα τοῦ πολέμου καὶ τῆς περιπετείας τῆς ἐθνικῆς στὴν πόλι καὶ τὴν ἐπαρχία τῶν Καλαβρύ- των. Πνευματικὰ τέκνα του οἱ περισσότεροὶ τῶν σφαιγιασθέντων ἀνδρῶν τῶν Καλαβρύτων καὶ δὲν ἦταν δυνατὸν ὁ πόνος τοῦ λαοῦ τῆς πόλεως αὐτῆς, ποὺ στάθηκε τὸ πρῶτο ἀγαπημένο πνευματικὸ του ποιμίμιον νὰ μὴν εἶναι πόνος καὶ σπαραγμὸς τοῦ ἰδίου, τοῦ ποιμένου του.

*

Ἀπὸ τὴν Δημητσάνα ὁ ἱεράρχης Θεόκλητος—ὁ ἀείμνηστος ἀρχηγὸς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος—δὲν εἶχε λησμονήσει τὴν κα- ταγωγή του καὶ ἦταν ὑπερήφανος γιατί ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς γενέτειράς του ὑπῆρξεν ὁ ἐθνικὸς πρωτομάρτυς, ὁ ἀπαγχονι- σθεὶς Πατριάρχης Γρηγόριος ὁ Ε΄. Ἡ μετριοφροσύνη του δὲν τοῦ ἐπέτρεπε τὸ βράδου ἐκεῖνο νὰ μᾶς ἐξιστορήσῃ τὴν μεγάλη συμβολή

του κατά την διάρκεια του τελευταίου πολέμου και τῶν ἐτῶν τῆς κατοχῆς, διὰ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸ πνευματικὸ του ποίμνιο καὶ νὰ τὸ κρατήσῃ εἰς τὴν πίστιν του καὶ τὴν ἱερὰν ἔθνηκὴν του παράδοσιν. Ὅ,τι ὅμως δὲν ἤθελε νὰ μᾶς εἶπῃ ὁ σεμνὸς καὶ μετριόφρων ἱεράρχης, μᾶς τὸ διεκήρυξαν ὁμως ἔχι ὀλίγα ἀπὸ τὰ πνευματικὰ του τέκνα.

— Ὁ δεσπότης μας στάθηκε πραγματικὸς ἀγωνιστὴς, δείχνοντας τὸ ἡρωικὸ Δημητσανίτικο αἷμα, ποῦ κυλοῦσε στὶς φλέβες του.

Ἄλλὰ ἂν ὑπῆρξεν ἐπιφυλακτικὸς εἰς αὐτοεπιδείξεις καὶ αὐτοεπαίνους ὁ ἱεράρχης, ποῦ ἐποίμανε ἐπὶ δώδεκα χρόνια τὸν λαὸν τῶν Καλαβρῦτων διὰ νὰ συνεχίσῃ τὸ ποιμαντορικὸ του ἔργον εἰς τὰς Πάτρας, μὲ τὸ ὄνειρο τῆς ἀποπερατώσεως τοῦ ναοῦ τοῦ πρωτομάρτυρος τῆς πόλεως ταύτης ἀποστόλου Ἀνδρέου καὶ ὡς ἀρχηγὸς κατόπιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος δὲν μᾶς ἀπέκρυψε, κατὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἀλησμόνητην ἱστορικὴν κάπως συνάντησιν γνωριμία καὶ συνομιλία μας ἀνάμεσα στὰ χαλάσματα τῶν Καλαβρῦτων, ἓνα μυστικὸν διακαῆ τὸ πόθο.

— Ἐχω τάξει, μᾶς εἶπε, ὡς ὄνειρο τῆς ζωῆς μου, νὰ ἀξιωθῶ κάποτε νὰ προσκυνήσω τὸν τόπο ὅπου ὁ σεβαστὸς μου συμποπολίτης μου πρόγονος, ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος, ἔκλινε ἡρωικῶς τὸ κεφάλιν μου, γιὰ νὰ κλείσῃ τὰ μάτια του ἐπὶ τῆς ἀγχόνης.

Ἐκλείε τόση συγκίνησι ἢ ἐκδήλωσις τοῦ πόθου αὐτοῦ τοῦ σεβαστοῦ τέκνου τῆς Δημητσανίας καὶ ὑπὸ τὴν τραγικὴν μάλιστα νυκτερινὴν ἀτμόσφαιραν μὲ τὰ χαλάσματα καὶ τὸν πόνον γύρω, ὥστε νὰ δοκιμάσουμε συγκλονιστικὸν ρίγος.

— Ἄμποτε δεσπότη μου.

Ἡ εὐχὴ αὐτὴ ἐπραματοποιήθη καὶ ὁ πόθος τοῦ ἀειμνήστου ἱεράρχου καὶ ἀρχηγοῦ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Θεοκλήτου, ἐξεπληρώθη. Ἰσως κανεὶς ἀπὸ τὴν συνοδεία του κατὰ τὴν πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἐπίσκεψιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου εἰς τὸ Φανάρι δὲν θὰ ἀντελήφθη κάποιον ὀλίγον λεπτά, ποῦ ἐσταμάτησεν ὁ ἀείμνηστος σήμερον ἱεράρχης καὶ ἀρχηγὸς μπροστὰ στὴν κλεισμένην πόρταν τῶν Πατριαρχείων, γιὰ νὰ ἀγκαλιάσῃ μὲ τὴν ψυχὴν του τὴν θέσιν τοῦ σχοινοῦ καὶ νὰ ἐπικοινωνήσῃ μὲ τὴν ψυχὴν τοῦ συμπολίτου του μεγάλου ἔθνομάρτυρος Πατριάρχου. Σεμνὸς καθὼς ὑπῆρξεν εἰς ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις του τῆς ζωῆς, ἔτσι ὑπῆρξε σεμνὸς καὶ ἄνευ ἐπιδείξεων καὶ προκλητικότητος καὶ εἰς τὴν νοερὴν καὶ ψυχικὴν του αὐτῆ ἐκδήλωσιν μπροστὰ στὸ ἱερώτερον ἔθνηκὸν χωρὸν.

Ὁ θάνατος τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν μᾶς φέρνει εἰς τὴν μνήμην τὴν σειρὰν αὐτὴν τῶν ἐντυπώσεών μας καὶ τῶν γεγονότων ὡς ἓνα εὐλαβικὸν νοερὸ μνημόσυνο, εἰς μνήμην τοῦ καλοῦ καὶ σεμνοῦ ἱεράρχου μὲ τὴν μεγάλην ἔθνηκὴν κληρονομίαν.

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

ΑΠΟΣΠΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟΝ «ΕΥΕΡΓΕΤΙΝΟ» Ἡ «ΣΥΝΑΓΩΓΗ ΗΘΙΚΩΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΩΝ»

Δὲν πρέπει ποτὲ μας νὰ κατακρίνωμε τὸν ἄλλο,
ἀπὸ ὑπόνοιες ἀπλῶς καὶ σπερμολογίες ἐναντίον του*

Γι' αὐτὸ λοιπὸν ὁ μακάριος ἐκεῖνος Πατριάρχης, ἔχοντας ὀλό-
γραφο καὶ σὰν εἰκόνα ἐμπρὸς στὰ μάτια του τὸ παράδειγμα τοῦ
ἐκτομῖα ἐκείνου Μοναχοῦ, δὲν ἔδινε καμμιά σημασία καὶ στὶς κατη-
γορίες ἐναντίον τοῦ μεγάλου Βιταλίου. Ὁ Βιτάλιος αὐτός, προτήτε-
ρα μὲν ἡσύχαζε στὸ Μο-
ναστήρι τοῦ Σεριδωνα,

ἐκεῖνο δὲ τὸν καιρὸν εἶ-
χεν ἔλθει στὴν Ἀλεξάν-
δρεια, κι' ἐζοῦσε μ' ἓνα
τέτοιο τρόπο ζωῆς, ποῦ
οἱ μὲν ἄνθρωποι τὸν πα-
ρεξηγούσανε, ὅπως ὁμως
ἀποδείχθηκε, ἦτανε πο-
λὺ θεάρεστος.

Γιατί, ὅταν κατέβηκε
στὴν πολιτεία, ἐνῶ ἦτα-
νε μόλις ἐξηντάρης, ἔκα-
μεν ἔργο του, νὰ τριγυ-
ρίζη ὅλα τὰ χαμαιτυπία
καὶ νὰ καταγράφη ὅλες
τὶς κοινὲς γυναῖκες. Ἔ-
πιασε δὲ καὶ δουλειά, κι'
ἔπαιρνε μεροκάματο δώ-
δεκα δραχμῆς. Κι' ἀπ' αὐ-
τὲς ἐξώδευε τὴν μία κι'
ἔπαιρνε βρεκτοκούκια γιὰ
τὴ συντήρησή του. Καὶ
τὶς ἄλλες, ἐπήγαινε κάθε
βράδυ καὶ μόλις ἐνύχτω-
νε, σὲ μιὰν ἀπὸ τὶς κοινὲς
αὐτῆς γυναῖκες καὶ τὶς
ἔδινε, λέγοντάς της—Πά-

ρε, εὐλογημένη μου, αὐτὰ τὰ χρήματα καὶ κύτταξε νὰ μείνης
ἀγνή καὶ καθαρὴ αὐτὴν τὴν νύκτα. Κι' ὅταν τῶκανεν αὐτό, ἔπιανε
μιὰ γωνιά στὸ πορνόπιστο, ποῦ ἔμενεν ἐκεῖνη καὶ γονατιστὸς

* Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο τεῦχος.

ἔψαλλε καὶ προσευχότανε ὀλονυκτὶς στὸ Θεό. Καὶ πρῶτὶ πρῶτὶ ἔφευγε, ἀφοῦ προτῆτερα τὴν ὠρkiζε νὰ μὴν εἰπῆ σὲ κανένα τίποτα.

Καὶ μιὰν, ποὺ ἐτόλμησε νὰ καταφρονήσῃ τὸν ὄρκο τῆς καὶ νὰ φανερώσῃ τὸ μυστικόν, τὴν ἔκανε, μὲ τὴν προσευχὴν του, ὁ γέροντας νὰ δαιμονισθῆ. Κι' ἀπὸ τότε δὲν ἐτόλμησε πλέον καμμιά ἄλλη νὰ βγάλλῃ λέξη ἀπὸ τὸ στόμα τῆς. Κι' ὁ γέροντας, σ' ἕνα μόνον ἀποβλέποντας, πῶς θὰ σώζῃ ψυχές, ἐσυγχωροῦσε τοὺς κατήγορους του κι' ἐπροσευχότανε γι' αὐτοὺς, κι' ἔσωζε πολλοὺς. Γιατὶ οἱ ἁμαρτωλὲς αὐτὲς γυναῖκες, βλέποντας τὶς ἀγρυπνίες του, τὶς ὀλονυκτικὰ ψαλμοῦδιες καὶ προσευχὰς του, καὶ τὶς δεήσεις του γιὰ νὰ τὶς φωτίσῃ ὁ Θεὸς ν' ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἔνοιωθαν κατάνυξη καὶ σιγὰ σιγὰ ἐσωφρονίζονταν. Κι' ἄλλες ἔκαναν νόμιμους γάμους, κι' ἄλλες πάλιν ἀπαρνοῦνταν τὸν κόσμον, κι' ἐγίνονταν Μοναχῆς. Κι' ὅσο ζοῦσε, κανεὶς δὲν ἐπῆρεν εἶδηση τῆς θεάρεστης αὐτῆς ζωῆς του.

Καὶ γι' αὐτό, κάποτε ποὺ ἔβγαине ἀπὸ ἕνα τέτοιο καταγῶγιον, κάποιος ἀκόλαστος καὶ διεφθαρμένος ἄνθρωπος, ποὺ ἔμπαινε ἐκείνῃ τῇ στιγμῇ σ' αὐτό γιὰ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν βδελυρίαν του, τοῦδωσε τοῦ ὄσιου γέροντα μιὰ δυνατὴ γροθιά κατακέφαλα, λέγοντάς του — Ὡς πότε, Θεομπαίκτη, θὰ αἰσχροουργῆς καὶ θὰ συγκυλιέσαι μὲ πόρνες; — Κι' ὁ γέροντας τοῦ ἀπάντησε— Εἶσαι πρόστυχος. Κι' ὁ Θεὸς δὲν θὰ συγχωρήσῃ τὴν πράξιν σου αὐτὴν· καὶ θάρθῃ ὥρα ποὺ ὅλη ἡ Ἀλεξάνδρεια θὰ μαζευθῆ ν' ἀκούσῃ τὰ ξεφωνητά σου.

Ἐπέρασε λοιπὸν ἀρκετὸς καιρὸς· κι' ὁ γέροντας ἐκεῖνος ἀποδήμησε πρὸς τὸν Κύριον, σ' ἕνα μικρὸν κελλί, ποὺ εἶχε κτίσει στὴν Ἡλιούπολιν, καὶ εἶχε κάμει καὶ μιὰν Ἐκκλησίαν, ποὺ ἐγίνονταν σ' αὐτὴν πολλὰς συναξεῖς. Ὅταν λοιπὸν ἀπόθανε, χωρὶς νὰ τὸ πάρῃ κανεὶς εἶδηση, παρουσιάσθηκεν ἔμπρὸς σ' αὐτὸν ποὺ τὸν ἐκτύπησε ἕνας ψηλὸς, κακόμορφος καὶ βλοσυρὸς ἀράπης, καὶ τοῦδωσε ἕνα τέτοιο βαρὺ καὶ τόσο δυνατὸν ράπισμα στὸ πρόσωπόν του, ποὺ ὁ κρότος του ἀκούσθηκε μακρὰ, καὶ τοῦ εἶπεν— Αὐτὸ τὸ ράπισμα σοῦ τὸ στέλλει, ὅπως σοῦ τὸ προμάντεψεν, ὁ Μοναχὸς Βιτάλιος.

Κι' ὁ πανάθλιος ἐκεῖνος ἐκυλίσθηκε κατάχαμα δαιμονόπληκτος· κι' ἐμαζεύθηκε τριγύρω του ὀλόκληρη σχεδὸν ἡ Ἀλεξάνδρεια, ὅπως τὸ εἶχε προφητεῦσει ὁ γέροντας. Κι' ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἀρκετὴν ὥραν, ἤλθε στὰ συγκαλά του, ἔσχισε τὰ ροῦχά του, κι' ἐσηκώθηκε κι' ἔφυγε τρεχάτος πρὸς τὸ κελλάκι τοῦ Ἀγίου, ἀνακράζοντας — Συγχώρεσέ με, δοῦλε τοῦ Θεοῦ Βιτάλιε, γιὰ τὴν μεγάλην μου ἁμαρτίαν καὶ γιὰ τὸ μεγάλο κακὸν ποὺ σοῦκαμα.

Κι' ἔμπρὸς στὰ μάτια ὀλονῶν, ποὺ ἔτυχε νὰναι παρόντες, μόλις

ἐπάτησε τὸ κατώφλι τοῦ κελλιῦ τοῦ γέροντα, ὁ δαίμονας πού τὸν ἐκυρίευε τὸν ἔρριξε κατάχαμα, καὶ τὸν ἔκανε νὰ σπαράζεται καὶ ν' ἀφρίζη καὶ στὸ τέλος τὸν ἀφῆκε κι' ἔφυγε. Κι' ὅταν ἐμπήκανε μέσα στὸ φτωχικό του κελλάκι βρήκανε τὸν γέροντα νεκρό, σὲ στάση προσευχῆς. Καὶ κατάχαμα εἶδανε γραμμένη ἐπάνω στὶς πέτρες κάποια γραφή, πού ἔλεγε «Χριστιανοί μου, πού κατοικεῖτε στὴν Ἀλεξάνδρεια, ποτέ σας νὰ μὴν κριματίζεστε γιὰ κανένα, προτοῦ νάλθη ἡ στερνή του ὥρα καὶ προτοῦ νὰ τὸν κρίνῃ ὁ δίκαιος Κριτῆς του». Κι' ἐκεῖνος, πού εἶχε γιατρευθῆ πλέον ἀπὸ τὴ δαιμονοπληξία του, ἐξωμολογούντανε μπροστὰ σ' ὅλους καὶ τὰ ἀνόσια καμώματά του πρὸς τὸν ἅγιο γέροντα, κι' αὐτὸ πού τοῦ ἐπροφήτεψε καὶ πού τῶπαθε.

Τάναφέρονε λοιπὸν ὅλα αὐτὰ στὸν Πατριάρχη κι' ἐκεῖνος ἐπῆρε τὸν κλῆρο, κι' ἐπῆγαν στὸ κελλι τοῦ γέροντα. Καὶ μόλις ἐδιάβασε τὴ γραφή, πού ἦτανε ἐπάνω στὸ πάτωμα, εἶπε—Παρ' ὀλίγον, ἂν ἔδινα πίστη στὰ λόγια τοῦ ἐνὸς καὶ τοῦ ἄλλου πού τὰ κατηγοροῦσαν, θάμουνα ἐγὼ αὐτὸς πού ἐδέχθηκε τὸ ράπισμα.

Τότε, ἄρχισαν νὰ μαζεύωνται ὅλες οἱ κοινὲς γυναῖκες. Κι' ὅταν ἐγίνηκεν ἡ ἐκφορὰ τοῦ τιμίου του σώματος ἀναψαν λαμπάδες καὶ τὸν ἔραιναν μὲ ἀρώματα, κι' ἐθρηνολογοῦσαν, πού τὸν ἔχασαν κι' ἀποστερηθήκανε τὴν ἅγια διδαχὴ του. Κι' ἀνιστοροῦσαν τὴ ζωὴ του, ἐξηγώντας σ' ὅλους, πὼς ποτέ δὲν ἔβαλε στὸ νοῦ του τὸ κακό! Καὶ πὼς ποτέ του, ὄχι μόνάχα δὲν ἐσυγκοιμήθηκε μὲ καμμιά τους, ἀλλὰ καὶ τὸ χέρι ἀκόμη καμμιάς δὲν ἄγγιξε.

Καὶ σ' ὅσους τίς κατηγοροῦσαν γιὰ τὴ σιωπὴ τους κι' γιὰ τὸ ὅτι, μὲ τὴ στάση τους αὐτὴν, ἐγίνηκαν αἰτία νὰ σκανδαλίζεται ὁ κόσμος, ἀπαντοῦσαν, γιὰ ἀπολογία τους, ὅτι ἔτσι τοὺς εἶχε προστάξει ὁ γέροντας κι' ἔλεγαν γιὰ τὴν τιμωρία πού ἔκαμε σ' ἐκείνη πού παράκουσε. Ἐκεῖνος δὲ πού τὸν εἶχε ράπισει καὶ πού τόσον ἐτιμωρήθηκε γι' αὐτό, δὲν ἔλειψε ποτέ του νὰ πηγαίνῃ καθημερινῶς στὸ μνημαῖο του, καὶ νὰ δέεται καὶ νὰ ψάλλῃ. Κι' ὕστερα ἀπὸ λίγο, ἐπῆγε στὸ Μοναστήρι τοῦ ἁγίου Σερίδωνα κι' ἐγίνηκε Μοναχός. Κι' ἐπειδὴ ἐφανέρωνε θερμὴ πίστη καὶ μεγάλῃ ἀφοσίωσι στὴ μνήμη τοῦ Βιταλίου

τουδωσαν τὸ κελλί του· κι' ἔμεινε σ' αὐτὸ σ' ὄλη του τῆ ζωή, ἕως τῆ θανή του.

Κι' ὁ Πατριάρχης ἐδόξασε τὸν Θεό, πού δὲν τὸν ἀφῆκε νὰ εἰπῆ ἢ νὰ κάνη κάτι τὸ ἀπρεπο πρὸς τὸν ἅγιο γέροντα. Καὶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς ὠφελήθηκαν, ἐγίνηκαν προσεκτικώτεροι κι' ἔπαυσαν πλέον νὰ προχειρολογοῦνε καὶ νὰ κρίνουν ἐπιπόλαια, ὅπως ἕως τότε τῶκαναν, τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον. Τοὺς ἔλεγε δὲ ὁ Πατριάρχης—Πρέπει, ἀδελφοί μου, νὰ εἶμαστε προσεκτικοί, καὶ νὰ μὴν ξεπέφτωμε εὐκόλα στὴν καταλαλιὰ καὶ στὴν κατάκριση. Κι' ἀκούσατε νὰ σᾶς εἰπῶ μιὰν ὠφέλιμην ἱστορία, πού τὴν ἔμαθα κι' ἐγώ, διαβάζοντας τοὺς βίους τῶν μεγάλων Πατέρων.

Στὴν Πολιτεία τῆς Τύρου ἔφθασαν κάποτε δυὸ Μοναχοί, γιὰ κάποιαν ἀποστολή, πού τοὺς εἶχανε ἐμπιστευθῆ. Καὶ τὸν ἕναν ἀπὸ αὐτοὺς, τὴν ὥρα πού ἐδιάβαινε ἀπὸ κάποιο δρόμο, τὸν ἀκολούθησε μιὰ κοινὴ γυναίκα, πού τὴν ἔλεγαν Πορφυρία, καὶ τούλεγε·

— Σῶσε με, ἅγιε Πατέρα μου, ὅπως τῶκαμεν ὁ Χριστὸς γιὰ τὴν πόρνη.

Κι' ἐκεῖνος, χωρὶς νὰ λογαριάσῃ ὅλως διόλου τὴ γνώμη τῶν ἀνθρώπων, τὴν ἐπῆρεν ἀπὸ τὸ χέρι, κι' ἐμπρὸς

στὰ μάτια τοῦ κόσμου πού τὸν ἔβλεπε διέσχισε τὴν πολιτεία καὶ τὴν ὠδήγησεν ἔξω ἀπὸ αὐτήν. Ἐκυκλοφόρησε λοιπὸν παντοῦ ἡ φήμη, πὼς ὁ Μοναχὸς ἐκεῖνος ἐπῆρε τὴν Πορφυρία γιὰ γυναῖκά του. Καὶ γυρίζοντας μαζί του ἡ πόρνη ἐκεῖνη πολιτεῖες καὶ χωριά καταμεσῆς τοῦ δρόμου, καὶ τὸ σήκωσε καὶ τὸ πῆρε μαζί της, ἀπὸ φιλανθρωπία, γιὰ νὰ τὸ ἀναθρέψῃ.

Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ κάμποσο καιρὸ κάποιοι Τύριοι τὴν ἐσυναπάντησαν σὲ μιὰ πολιτεία πού ἔμενε, καὶ ὅταν εἶδαν νάχη μαζί της καὶ νὰ σηκῶνῃ στὴν ἀγκαλιά της τὸ παιδί, τῆς εἶπανε κοροϊδευτὰ καὶ εἰρωνευόμενοι τὸν γενναῖον ἐκεῖνον ἄνθρωπο—Ἀληθινὰ, Πορφυρία, ἔκανες διάννα, καὶ δὲν ἐλάθεψες καθόλου στὸ σκοπὸ σου· γιὰ τὸ παιδί πού ἔκαμες μὲ τὸν καλόγερο εἶναι καλοφτιαγμένο καὶ ὁμορφο. Κι' ὅταν ἐγύρισαν στὴν Τύρο, τὸ διέδωκαν αὐτὸ παντοῦ· κι' ἔλεγαν πὼς τὸ παιδί μοιάζει καταπληκτικὰ στὰ χαρακτηριστικὰ του μὲ τὸν καλόγερο.

Ἔτσι εὐκόλα πιστεύουνε δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι στὶς κακολογίες! Καὶ στὸ κάνουνε αὐτὸ πολὺ εὐκολώτερα, ὅταν οἱ ἴδιοι εἶναι μοχθηροὶ καὶ φαῦλοι. Γιὰ τὴν κρίνουνε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τους, πὼς καὶ οἱ ἄλλοι εἶναι σὰν αὐτοὺς. Κι' ἀμέσως ἀρχίζουν τὶς λοιδωρίες

και την κατάκριση· και επειδή βρίσκουμε ευχαρίστηση σε τέτοιες βρωμιές και σε τέτοιους στοχασμούς· μα κι' επειδή τους άρέσει να βλέπουμε κι' άλλους νάναι μοχθηροί σαν τους έαυτούς των και να μην έχουνε καθόλου συνείδηση.

Ο τίμιος λοιπόν εκείνος Μοναχός, ώδήγησε την Πορφυρία σ' ένα Μοναστήρι, όπου κι' έφόρεσε το άγγελικό σχήμα. Κι' εκείνη άλλαξε τόνομά της από Πορφυρία σε Πελαγία, κι' έμεινε στον παρθενώνα εκείνον και ήσύχαζε. Κι' όταν έπρομάντεψε πώς είναι κοντά το τέλος τής ζωής του, έπήρε την Πελαγία και το παιδι μαζί, που ήτανε πλέον έφτα χρονών, κι' έξαναγύρισε στην Τύρο.

Διαδόθηκε λοιπόν σ' όλη την πολιτεία, πώς ξαναγύρισε ή

Πορφυρία μαζί με τον Μοναχό. Κι' όταν ο θάνατος πλέον τον έπλησίαζε, τον επισκεφθήκανε πολλοί από τους κατοίκους, για να τον ιδούνε. Και τότε εκείνος είπε να του φέρουνε ένα θυμιατό κι' έπρόσταξε να το γεμίσουνε μ' άναμμένα κάρβουνα. Και τότε σηκώνοντάς το ψηλά, είπε· — Εύλογημένο, χίλιες φορές, άς είναι το όνομα του Θεού.

Γιατί όπως ταναμμένα αυτά κάρβουνα και ή φωτιά τους δεν έγγίξανε και δεν έπειράξανε διόλου το ρουχό μου, έτσι κι' εγώ δεν άγγιξα ποτέ μου και σ' όλη μου τη ζωή γυναίκα. Κι' όταν τάκουσαν αυτό αισθανθήκανε όλοι τους έκπληξη κι' έδόξασαν το Θεό, που ξέρει να δοξάζη έτσι φανερά, εκείνους που τον λατρεύουνε στα κρυφά και χωρίς καμμιά κομποφάνεια.

Κι' όταν τα είπε και τάκαμε αυτά ο Μοναχός εκείνος, παρέδωκε παρευθύς την ψυχή του στο Θεό. Γι' αυτόν λοιπόν το λόγο σ'ας προτρέπω όλους σας, τέκνα μου πνευματικά και άγαπητά, να μην κατακρίνετε ποτέ σας κανένα εύκολα και με προχειρότητα, αλλά να κατοχυρώνετε τον έαυτό σας από την κατάκριση, μ' όλη σας τη δύναμη.

*

Ο "Όσιος Άββάς Ίωάννης ο Κολοβός είπε κάποτε, πώς δεν υπάρχει άλλη μεγαλύτερη άρετή, από το να μην κατακρίνη κανεις ποτέ του κανένα.

Κι' όταν τον έρώτησε κάποιος άδελφός και του είπε—Τί να κάνω, Άββά μου; γιατί είμαι σε άπόγνωση, επειδή ούτε να κατοπαθήσω μπορώ, ούτε να έργασθώ ούτε και να κάμω και την παραμικρή φιλανθρωπία είμαι σε θέση. Και του άπάντησεν ο γέροντας—Άφού δεν μπορείς να κάνης ούτε ένα άπ' όλα αυτά που άράδιασες, πρόσεχε τουλάχιστον να φυλάξης τη συνείδησή σου καθαρή από κάθε κακό

λογισμό ἐναντίον τοῦ πλησίον σου καὶ νὰ βλάβῃς κανένα· καὶ τότε νᾶσαι βέβαιοι πὼς θὰ σωθῆς...

Κι' ὅταν κάποιος ἐρώτησε τὸν Ἀββᾶ Ποιμένα—Πῶς μπορῶ Ἀββᾶ μου, κι' ἐγὼ καὶ κάθε ἄνθρωπος ν' ἀποφεύγουμε τὴν κατάρσιση; Τοῦ ἀποκρίθηκεν ὁ Ὁσῖος—Νὰ ξέρῃς πὼς ἐμεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί μας εἴμαστε δυὸ ξεχωριστὲς εἰκόνες. Ὅταν λοιπὸν ὁ καθένας μας εἶναι στοχαστικός καὶ αὐτοελέγχεται, τότε βρίσκει τὸν ἄλλο πὼς εἶναι καλὸς καὶ ἔντιμος. Ὅταν ὅμως ἔχη αὐταρέσκεια καὶ βρίσκει τὸν ἑαυτὸ του τέλειο, τότε ὁ κάθε ἄλλος τοῦ παρουσιάζεται ἀσβολωμένος ἐμπρὸς στὰ μάτια του. Κι' ὅταν πάλιν, μιὰν ἄλλη φορά, τοῦ εἶπεν ἓνας ἀδελφός — Γέροντά μου, θὰ φύγω ἀπὸ τὸ μέρος αὐτό. Γιατί κολάζομαι καὶ ταραζομαι, μ' ὅσα ἀκούω, τοῦ ἀπάντησεν ὁ γέροντας — Δὲν θὰ κάμῃς καλὰ· γιατί δὲν εἶναι ἀλήθεια, αὐτὰ πού ἀκούεις. Καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ εἶπεν—Ἀλήθειες εἶναι, γέροντά μου, γιατί ὁ ἀδελφὸς πού μοῦ τὰ λέει, εἶναι καλὸς καὶ πολὺ πιστὸς καὶ τίμιος. Καὶ τοῦ ἀποκρίθηκεν ὁ γέροντας — Λαθεύσαι· οὔτε πιστὸς εἶναι οὔτε τίμιος γιατί, ἂν πραγματικὰ ἦτανε τέτοιος δὲν θὰ σοῦ ἔλεγε τίποτα. Γιατί ἂν ὁ Θεός, ὅταν ἄκουσε γιὰ τὰ Σόδομα δὲν ἔδωκε πίστη στὶς κατηγορίες, παρὰ ἀφοῦ ὁ ἴδιος τὶς διεπίστωσε μὲ τὰ μάτια του, δὲν καταλαβαίνεις ἀπ' αὐτό, πὼς κι' ἐμεῖς δὲν μπορεῖ νὰ πιστεύωμε σὲ λόγια; Καὶ ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀπάντησεν—Μὰ κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος τὰ εἶδα, μὲ τὰ μάτια μου.

Τότε ὁ γέροντας ἔσκυψε προσεκτικὰ πρὸς τὴ γῆ. Εἶδε λοιπὸν ἓνα μικρὸ ἀχεράκι κι' ἔσκυψε καὶ τὸ πῆρε στὰ χέρια του καὶ εἶπε στὸν ἀδελφό — Τί εἶναι αὐτὸ ἐδῶ; Κι' ἐκεῖνος τ' ἀποκρίθηκεν — Ἄχυρο. Κατόπιν ἐσήκωσε τὰ μάτια του πρὸς τὸ ταβάνι τοῦ κελλιοῦ καὶ δείχνοντάς του ἓνα δοκάρι τοῦ λέει — Τί εἶναι ἐκεῖνο ἐκεῖ ἐπάνω; Κι' ὁ ἀδελφὸς τοῦ εἶπε — Δοκάρι.— Λοιπὸν, ἀδελφέ μου, τοῦ εἶπεν ὁ γέροντας, νὰ βάζῃς πάντα στὸ νοῦ σου, πὼς τὰ λάθη καὶ οἱ ἀμαρτίες τοῦ ἀδελφοῦ σου εἶναι μικρές, ὅπως αὐτὸ τὸ ἄχυρο· καὶ πὼς οἱ δικές σου εἶναι μεγάλες, ὅπως ἐκεῖνο τὸ δοκάρι. Καὶ τότε, ἂν στοχάζεσαι τὶς δικές σου, δὲν θὰ κατακρίνης ποτὲ τὸν ἀδελφό σου.

Νὰ ξέρῃς, ἀδελφέ μου, πὼς ἡ κατάρσιση εἶναι τὸ χειρότερο ἀπὸ ὅλα τὰ πάθη μας. Γιατί ὁ κατάλαλος ἄνθρωπος κατασβολώνει τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ καὶ γίνεται ἔτσι ἀντίθετος. Παίρνει δὲ ἐπάνω του μεγάλο καὶ φοβερὸ κρίμα, ὅπως μᾶς τὸ φανερώνη ἡ διήγησις γιὰ τὸν Φαρῖσσαῖο καὶ τὸν Τελώνη στὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο.

Ἀπόδοσις ΑΝΘΙΜΟΥ ΘΕΟΛΟΓΙΤΗ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ο ΠΡΟΤΕΡΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΥΔΑΣ

Α'

Οἱ μάρτυρες, πού στολίζουν τὸ νοητὸ στερῶμα τῆς Ἐκκλησίας σὰν ἕνας μεγάλας γαλαξίας—ὁ συνολικὸς ἀριθμὸς τους ὑπολογίζεται ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς σὲ δέκα μὲ ἔντεκα ἑκατομμύρια—διαιροῦνται σὲ δύο χορεῖες. Στὴ μία, τὴν πολυπληθέστερη, ἀνήκουν ἐκεῖνοι πού ἔχυσαν τὸ αἷμά τους κατὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπίστων. Στὴν ἄλλη, ὑπάγονται ὅσοι ἔπεσαν θύματα τῆς μανίας τῶν αἰρετικῶν.

Στὴ δευτέρα λοιπὸν αὐτὴ χορεία, συγκαταριθμεῖται κι' ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Προτέριος. Ἐλαμψε κατὰ τὸ πρῶτο ἡμισυ τοῦ πέμπτου αἰῶνα κι' ἀναδείχθηκε μεγάλος ἀγωνιστῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, ὅταν ἡ αἵρεσις τοῦ μονοφυσιτισμοῦ εἶχεν ἀπλωθῆ σὰν τρομερὴ πυρκαϊὰ στὴ χριστιανικὴ οἰκουμένη, ἰδιαιτέρα δὲ στὴν Αἴγυπτο, τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴ Συρία.

Τὸν ἀγῶνα του ὁ Προτέριος τὸν ἄρχισε ἀπὸ ἱερέας, ὅταν ἀρχιεπίσκοπος στὴν Ἀλεξάνδρεια ἦταν ὁ Διόσκορος, πού εἶχε πέσει κι' αὐτὸς στὴν πλάνη τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, πιστεύοντας ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν ἦταν καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἀλλὰ μόνο Θεός.

Ὅταν λοιπὸν ὁ Διόσκορος κινήθηκε γιὰ νὰ ὑποστηρίξη τὸν Εὐτυχή, τὸν ἰδρυτὴ τῆς αἰρέσεως, ὁ Προτέριος σήκωσε φωνὴ καὶ, ἀψηφῶντας κάθε κίνδυνο, στηλίτευσε ἄτρομα τὸν ἀρχιεπίσκοπο.

Ὁ μονοφυσιτισμὸς, λίγο ἀργότερα, καταδικάσθηκε ἐπίσημα ἀπὸ τὴν Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδο, ὅπου ἀνάμεσα στὰ ἄλλα, ἀποφασίσθηκε ἡ καθαιρέσις τοῦ Διοσκόρου κι' ἡ ἀντικατάστασίς του ἀπὸ τὸν Προτέριο.

Οἱ ὀρθόδοξοι τῆς Ἀλεξανδρείας ὁμως, δὲν χάρηκαν πολὺ γι' αὐτὸ τὸ γεγονός. ἤξεραν, ὅτι ὁ ἀγαπημένος τους πνευματικὸς πατέρας, ἀνεβασμένος τώρα στὸν περίοπτο θρόνο τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου—σύμφωνα μὲ τὴν παράδοσι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας εἶχεν ἰδρυθῆ ἀπὸ τὸν βοηθὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τὸν Μάρκο—θα κινδύνευε περισσότερο.

Οἱ αἰρετικοί, στὴν Ἀλεξάνδρεια, ἦταν πολλοὶ καὶ φανατικοί. Παρ' ὅλο ὅτι ὁ αὐτοκράτορας Μαρκιανὸς κι' ἡ εὐσεβεστάτη σύζυγός του Πουλχερία προστάτευαν τὴν Ὁρθοδοξία, παρ' ὅλο ὅτι οἱ πολιτικοὶ κι' οἱ στρατιωτικοὶ ἄρχοντες τῆς πόλεως περιστοιχίζαν τὸν Προτέριο, ἡ θέσις του δὲν ἦταν στερεή. Οἱ ὄχλοι τῶν κακοδόξων προκαλοῦσαν κάθε τόσο ταραχές. Μερικοί, μάλιστα, ὄπαδοὶ τοῦ

Εὐτυχούς, είχαν αποπειραθῆ νὰ τὸν λιθοβολήσουν σὲ κάποια δημόσια ἐμφάνισί του.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ αὐτοκράτορα Μαρκιανοῦ, ἡ κατάστασις χειροτέρευε κι' ἔγινε πιά ἀνυπόφορη.

Ἔνας ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, στὴν Ἀλεξάνδρεια, ὀνόματι Τιμόθεος, πού ὁ λαός, γιὰ τὴ φιλοξοξία πού εἶχε νὰ ἀνέβῃ μὲ κάθε τρόπο στὸν ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο τοῦ εἶχε κολλήσει τὸ παρατσούκλι «Αἰλουρος», ἀναδαύλιζε συστηματικὰ τὰ πάθη. Προικισμένος μὲ σπάνια δολιότητα, κατῶρθωσε στὸ τέλος νὰ πάρῃ μὲ τὸ μέρος του ἀκόμα κι' ὀρθοδόξους, κατασυκοφαντῶντας τὸν ἅγιο ποιμενάρχη.

Τέλος, ἔφτασε ἡ μέρα πού ὁ σατανοκίνητος αὐτὸς ἄνθρωπος περίμενε. Ὁ στρατιωτικὸς διοικητὴς τῆς Ἀλεξάνδρειας Διονύσιος εἶχε ξεκινήσει τὸ πρωὶ γιὰ κάποιο ταξίδι, κι' ὁ ἀντικαταστάτης του ἦταν ἀπὸ τοὺς τύπους ἐκείνους πού δωροδοκοῦνται εὐκολα. Μὲ ὑποκίνησι λοιπὸν τοῦ Τιμοθέου, κι' ἀφοῦ ἐξασφαλίσθηκε ἡ ἀδράνεια τοῦ στρατοῦ, τὰ πλήθη τῶν αἰρετικῶν ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους τῆς πόλεως καὶ κατευθύνθηκαν στὴν ἐπισκοπὴ.

Οἱ ὀρθόδοξοι ἔστειλαν ἀμέσως νὰ εἰδοποιήσουν τὸν στρατιωτικὸ διοικητὴ, πού εἶχε ἤδη ἀρκετὰ χιλιάμετρα ἀπομακρυνθῆ. Ἐκεῖνος γύρισε γρήγορα, ἀλλὰ ὄχι τόσο ὥστε νὰ προλάβῃ τὸ κακό.

Οἱ αἰρετικοὶ μπήκαν στὴν ἐπισκοπὴ κι' ἀναζήτησαν τὸν Προτέριο. Τέλος, τὸν ἀνακάλυψαν στὸ παρακείμενο ναῖδριο, ὅπου εἶχε καταφύγει.

Ἔνας ἀπ' αὐτοὺς τότε τὸν ἄδραξε ἀπὸ τὰ μαλλιά καὶ τοῦ βύθισε τὸ μαχαίρι του στὴ βάσι τοῦ λαιμοῦ.

Κατόπιν, ἔδεσαν τὸ ἄψυχο πιά κορμί του μ' ἓνα σχοινὶ ἀπὸ τὰ πόδια καὶ τὸ ἔσυραν θριαμβευτικὰ στοὺς δρόμους καὶ τὶς πλατεῖες τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Β'

Στὰ μισὰ περίπου τοῦ πέμπτου αἰῶνα, ὅταν βασίλευε στὴν Κωνσταντινούπολι ὁ Θεοδόσιος ὁ Μικρός, οἱ χριστιανοὶ πού ζοῦσαν στὴν Περσία ἀντιμετώπισαν μιὰ πολὺ μεγάλη καὶ δεινὴ δοκιμασία.

Εἶχε ἀνεβῆ τότε στὸν θρόνο τῆς ἀρχαίας αὐτῆς χώρας ἓνας ἄξεστος καὶ σκληρὸς ἡγεμόνας, ὁ Ἰσδιγέρδης Β' (438-457). Οἱ βασιλεῖς τῆς Περσίας δὲν κυβερνοῦσαν τὸν λαὸ τους ὅπως ἤθελαν οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ ὑπακούοντας πιστὰ στις ὑποδείξεις καὶ τὶς συμβουλὲς τῶν ἱερέων τοῦ Ἀχουρα—Μάζδα, τοῦ θεοῦ τῆς φωτιᾶς. Ἐπρόκειτο γιὰ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς ἐπίσημης θρησκείας, πού εἶχαν ἀνεκαθεν μεγάλη ἐπιρροή στὸ παλάτι καὶ κανόνιζαν ἀνάλογα μὲ τὰ συμφέροντά τους τὴν πολιτικὴ τοῦ μονάρχη.

Οἱ μυστικοσύμβουλοι λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ Ἰσδιγέρδη εἶχαν ἀνησυ-

χήσει βλέποντας τὴ δρᾶσι τοῦ ἐπισκόπου Αὐδᾶ, ποὺ ἐξ αἰτίας τῆς οἱ χριστιανοί, ἀπὸ μικρῆ μειονότης ποὺ ἦταν, ἄρχιζαν νὰ πληθαίνουν. Κάθε μέρα, χάρις στὰ κηρύγματα καὶ πρὸ παντός χάρις στὸν ἅγιο βίο τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, ἄρκετοὶ Πέρσες παρατοῦσαν τὴν πυρολατρεία, τὴν ἐθνικὴ τους θρησκεία, προσχωρῶντας στὴν Ἐκκλησία.

— Βασιλιᾶ, εἶπαν οἱ ἱερεῖς τοῦ Ἄχουρα-Μάζδα στὸν Ἰσδιγέρδη, τὸ σκῆπτρό σου κινδυνεύει. Οἱ χριστιανοί δὲν εἶναι πιά λίγοι, ὅπως στὸν καιρὸ τοῦ πάππου σου Ἰσδιγέρδη καὶ τοῦ πατέρα σου Μπεχρά. Ἡ θρησκεία τῶν Βυζαντινῶν, τῶν πιὸ μεγάλων ἐχθρῶν μας, ἀπλώνεται ἀνάμεσα στοὺς ὑπηκόους σου. Ξέρεις τί σημαίνει αὐτό; Ὅτι σὲ λίγο καιρὸ, ἂν ἀφήσης τὰ πράγματα νὰ τραβήξουν τὸν δρόμο τους, ἡ χώρα μας θὰ ὑποδουλωθῇ στὸ Βυζάντιο, χωρὶς νὰ κινήσῃ στρατὸ ἐναντίον μας ὁ Θεοδόσιος. Γιατὶ ὅλοι αὐτοί, ποὺ γίνονται χριστιανοί, παύουν νὰ εἶναι δικοί σου. Ἀνῆκουν ψυχικὰ στὸν ὁμόθρησκό τους αὐτοκράτορα.

Ὁ Ἰσδιγέρδης τρόμαξε μπροστὰ σ' αὐτὰ τὰ λόγια.

—Τί πρέπει νὰ κάνω; τοὺς ρώτησε.

Ἐκεῖνοι εἶχαν ἔτοιμη τὴν καταχθόνια προτροπή.

— Δὲν εἶναι ἀνάγκη, ἀπάντησαν, νὰ ἀναζητήσῃς κάθε χριστιανὸ καὶ νὰ τὸν ξεπαστρέψῃς. Πρέπει νὰ χτυπήσῃς τὸ κακὸ στὴ ρίζα του. Κάλεσε ἐδῶ τὸν ἐπίσκοπο Αὐδᾶ καὶ τοὺς ἐννιά εὐγενεῖς ποὺ κατῴρθωσαν νὰ πιάσῃ στὴ σαγήνη του. Ζήτησέ τους, μὲ καλοπιάσματα κι' ὑποσχέσεις, νὰ πάψουν τὴ διάδοσι τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ νὰ γυρίσουν στοὺς κόλπους τῆς θρησκείας μας. Ἄν τὸ πετύχῃς, οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Αὐδᾶ θὰ τὸν ἀκολουθήσουν ἢ τὸ πολὺ—πολὺ θὰ μείνουν ὅσοι εἶναι τώρα. Ἄν δῆς, ὅμως, ὅτι δὲν εἰσακούονται τὰ λόγια σου, τότε μὴ διστάσῃς. Παράδωσέ τους στὸν δῆμιο. Αὕτῃ εἶναι μιὰ λύσι ὅχι τόσο καλὴ ὅπως ἡ πρώτη. Δὲν ὑπάρχει ὅμως καὶ τρίτη.

Ὁ βασιλιᾶς ἔκανε ἀκριβῶς, ὅ,τι τοῦ ὑπόδειξαν. Φώναξε τὸν Αὐδᾶ καὶ τοὺς ἐννιά προκρίτους, ποὺ τὰ ὀνόματά τους τοῦ εἶχαν δοθῇ, τοὺς παρέθεσε γεῦμα στὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς σύστησε νὰ ἐγκαταλείψουν τὴν πίστι τους.

Ἄλλὰ ὅλοι τους, μὲ τὸ στόμα τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ἔδωσαν νὰ καταλάβῃ πῶς ἦταν τελείως ἀδύνατο νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἐπιθυμία του.

—Εἴμαστε πιστοὶ σὲ σένα κι' ἀγαποῦμε τὴν πατρίδα μας περισσότερο ἀπὸ τὸν καθένα, τοῦ εἶπε ὁ Αὐδᾶς. Ἡ θρησκεία τοῦ Ἰησοῦ μᾶς τὸ ἐπιτάσσει αὐτό. Οἱ φόβοι σου λοιπὸν εἶναι μάταιοι.

Ὅταν ὁ Ἰσδιγέρδης εἶδε, ὅτι δὲν ἔβγαινε τίποτε μὲ τὸν καλὸ τρόπο, ἀκολούθησε τὴν ἄλλη λύσι.

Πρόσταξε δηλαδή και τούς ἔρριξαν στὰ βασιανιστήρια και στὸ τέλος τούς παράδωσε στὸν δῆμιο.

Ἄλλὰ οἱ προβλέψεις τῶν ἱερέων τοῦ Ἄχουρα-Μάζδα δὲν ἐπα-
ληθεύθηκαν. Τὸ μαρτύριο τοῦ Αὐδᾶ και τῶν ἐννιά ἄλλων ἐγινε
ἀφειτηρία γιὰ μιὰ μιὰ ἐντονη ἄνθησι τοῦ χριστιανισμοῦ στὴν Περ-
σία. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ λίγα χρόνια, ὁ ἀριθμὸς τῶν πιστῶν εἶχε
αὐξηθῆ τόσο, ὥστε ἦταν πιὰ ἀδύνατο νὰ ἀντιμετωπισθῆ μὲ ἄλλο
τρόπο ἐκτὸς ἀπὸ τὸν γενικὸ κι' ἀμείλικτο διωγμὸ.

Τότε λοιπὸν μαρτύρησαν πολλοὶ και τὸ ἄφθονο αἷμά τους πότισε
τὰ χῶματα τῆς Περσίας.

Ἀνάμεσα στοὺς μάρτυρες αὐτοὺς ἡ ἱστορία ἀναφέρει και τὸν
διάκονο Βενιαμίν, ποὺ κατέπληξε μὲ τὴν καρτερία του ὅσους παρα-
κολούθησαν τὸ ἐπώδυνο τέλος του.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Τῆς Συντάξεως, Ὁ Ἀθηνῶν Θεόκλητος (1890-1962).—Εὐάγγ. Δ.
Θεοδώρου, Αἱ μεθοδεῖαι τοῦ Διαβόλου. — Ταπειναὶ σημειώσεις εἰς τὰς
Ἐπιστολάς τοῦ Ἀπ. Παύλου ἀπὸ τὸν Φ. Κόντογλου (β'). — Ἀρχιμ.
Φιλαρέτου Βιτάλη, Ἡ βλασφημία στίγμα θλιβερὸ τοῦ αἰῶνός μας. —
«Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος δεύτερον. Ἐπιστاسίαι και διδάγματα
ψυχοφελῆ και σωτηριώδη ἀπὸ τὴν Ἔξοδο, ὑπὸ Εὐγενίου Βούλγαρη.
Μετάφρ. Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδης, Ὁ σεμνὸς Ἱεράρχης
ποὺ πέθανε. Μιά συνάντησις μας εἰς τὰ Μαῦρα Χαλκόμετα τῶν Καλα-
βρύτων. — Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὸν «Ἐυεργετινὸ» ἢ «Συναγωγὴ ἠθικῶν
διδασκαλιῶν». Ἀπόδοσις Ἀνθίμου Θεολογίτη. — Βασ. Μουστάκη,
Ἀπὸ τοὺς μάρτυρες Ἐπισκόπους τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ὁ Προτέ-
ριος και ὁ Αὐδᾶς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς
τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» και «Ἐφη-
μέριος», ὅπως σημειῶσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν
τῆς ἀποστολῆς.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19 — Ἀθῆναι. Τηλ. 27-689.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας. Ἰασιῶ 1. Ἀθῆναι.